

Taloudellinen mielenrauha 2019



Sisällys

03 Alkusanat: Leena Vainiomäki

05 Taloudellinen mielenrauha

LUKU 1

- 08 Ruuhkavuodet ja lähestyvä eläkeikä nakertavat taloudellista mielenrauhaa
12 Tulot huolettavat suomalaisia - riskinkaihtajakansa haluaa pitkän ja kapean leivän
14 Puheenvuoro: Elina Pykkänen, Palkansaajien tutkimuslaitos

16 Kuluttaminen

LUKU 2

- 18 Suomalaiset turvaavat selustansa pahan päivän varalle
22 Nuoret aikuiset yllättävät säästäväällä ja harkitsevalla rahankäytöllään
24 Nuorena säästetään - vanhempana matkustetaan
26 Puheenvuoro: Terhi-Anna Wilska, Jyväskylän yliopisto

28 Vanhempien rooli lasten talousasioiden tukemisessa

LUKU 3

- 30 Vanhempien huolet lasten talousasioista moninaisia
31 Omat vanhemmat lasten taloudellisena turvana
32 Sukanvarresta siirrytty säästöileihin
34 Puheenvuoro: Mikaela Westergård, SOS-Lapsikylä

36 Unelmat ovat elämän suola

LUKU 4

- 38 Unelmat päivittyvät elämän pyörteissä
40 Lasten hankkiminen arveluttaa nykynuoria
41 Lapsi leivän pöytään tuo - vai tuoko?
42 Unelmana oma koti
44 Puheenvuoro: Arman Alizad, taloudellisen mielenrauhan lähettiläs

47 Lopuksi

Johdanto

Tämän raportin tavoitteena on luoda kuvaa suomalaisten kokemasta taloudellisesta mielenrauhasta. Danske Bank kysyi 3000 suomalaiselta, millä tasolla heidän taloudellinen mielenrauhansa on: millaisena oma taloudellinen tilanne ja sen tulevaisuus suomalaisille itselleen näyttäytyy. Sama kyselytutkimus toteutettiin myös Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa, mikä mahdollistaa mielenkiintoisen vertailun Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä. Taloudellinen mielenrauha tarkoittaa eri ihmisille eri asioita. Nyt teetetyn selvityksen myötä on kuitenkin voitu löytää yhdistäviä tekijöitä niiden ihmisten välillä, jotka kokevat nykyisen ja/tai tulevan taloudellisen tilanteensa keskimääräistä optimistisemmin. Kyselytutkimuksen tulokset osoittavat, että suhtautuminen omaan taloudelliseen tilanteeseen ja omiin mahdollisuuksiin vaurastua on tulotason lisäksi

vahvasti yhteydessä myös sukupuoleen ja ikään. Lisäksi koulutustaso vaikuttaa näkemykseen omasta taloudellisesta tilanteesta ja tulevaisuuden mahdollisuuksista. Korkeammin koulutetut suhtautuvat optimistisemmin taloudelliseen tilanteeseensa ja uskovat mahdollisuuksiinsa useammin kuin matalammin koulutetut. Ruuhkavuosia elävä ikäryhmä erottuu selvästi joukosta omaan taloudelliseen tilanteeseensa pessimistisimmin suhtautuvana ryhmänä, nuoret ja nuoret aikuiset puolestaan optimistisimpina ryhminä. Mitkä ovat esteitä suomalaisten taloudellisen mielenrauhan tiellä? Onko kyse ihmisten taloudellisen tilanteen faktoista vai pikemminkin fiiliksistä? Mitä ihmiset voisivat muuttaa omassa raha-asioiden hoidossaan saavuttaakseen taloudellisen mielenrauhan? Näihin kysymyksiin palataan tässä raportissa.

*Suomessa toteutettuun kyselyyn vastasi yhteensä 3000 yli 18-vuotiaasta suomalaista. Kyselytutkimuksen otos kerättiin sähköisellä kyselyllä helmikuussa 2019. Tutkimuksen toteutti Danske Bankin toimeksiannosta YouGov ja raportin AulaResearch.

Lisää suoraa puhetta rahasta



Pitelet käsissäsi nyt toista kertaa julkaistavaa suomalaisten taloudellista mielenrauhaa kuvaavaa raporttia. Se kertoo 3000 suomalaisen äänellä, millaisena oma taloudellinen tilanne ja sen tulevaisuus suomalaisille näyttäytyy.

Tutkimme ensimmäistä kertaa pohjoismaalaisten taloudellista mielenrauhaa vuosi sitten. Yksi keskeinen havaintomme oli, että omien raha-asioiden tunteminen on vahvasti sidoksissa siihen, kuinka varmoiksi tunnemme itsemme taloudellisesti. Tämä päti kaikissa tuloluokissa: Olipa taloudellinen tilanteemme mikä hyvänsä, jos emme tiedä, millä tolalla asiat ovat, epävarmuus kaihtaa mieltä.

Tärkeä ensiaskel kohti vahvempaa taloudellista mielenrauhaa on kannustaa suomalaisia entistä avoimempaan ja aktiivisempaan keskusteluun rahasta. Fakta nimittäin on, että jopa tasa-arvoisessa Suomessa synnyttään eriarvoisiin lähtökohtiin. Yksi seitsemästä suomalaislapsesta elää köy-

hyys- tai syrjäytymisuhan alla. Alituinen huoli rahasta lisää näköalattomuutta ja kaventaa jo pientenkin lasten tulevaisuuden unelmia.

Jotta tieto lisääntyisi ja rahapuhe kodeissakin vapautuisi, meidän on varmistettava, että jokainen saa koulussa selkeää talousopetusta, joka antaa valmiudet oman talouden hallintaan eikä ainoastaan selitä auki makrotalouden käsitteitä. Tällä hetkellä vain kolmannes suomalaisnuorista ajattelee, että nuorten talousosaaminen on edes jokin hyvällä tasolla, erityisen pessimistisiä omien taitojensa suhteen ovat ammattikouluissa opiskelevat nuoret. Meidän on tuettava nuorten tasaveroista talousosaamista, sillä nyt itsenäistyville nuorilla on hyvin vaihtelevat taloustaidot.

Taloudellisella mielenrauhalla on myös yhteiskunnallinen ulottuvuus - se mahdollistaa suomalaisille taloudellisen toimeleisuuden ja tukee myös riskinottoa ja yrittäjyyttä. Jos haluamme menestyä kansakuntana, meidän on huolehdittava siitä, että suomalaisilla on mahdollisuus ja keinot varautua elämän mukaviin ja ikäviin yllätyksiin. Että yhä suurempi osa meistä voi ottaa ohjat itselleen ja elää haluamaansa elämää.

Rahasta puhuminen on meille suomalaisille ollut aina vaikeaa, mutta asiat eivät vaikenemalla parane. Otetaan siis raha rohkeasti puheeksi kotona, kouluissa, työpaikoilla, ystävien kesken ja julkisessa keskustelussa. Taloudellinen mielenrauha kun kuuluu meille jokaiselle.

V. Vainiomäki

Leena Vainiomäki
Maajohtaja
Danske Bank Suomi

Taloudellinen mielenrauha

Suomalaisten taloudellinen mielenrauha on säilynyt lähes ennallaan vuodentakaiseen verrattuna. Me suomalaiset huolehdimme erityisesti tuloistamme sekä rahojemme kulutuskohteista kuten vuokrasta, ruoasta ja vaatteista. Ruuhkavuodet ovat myös taloudellisen mielenrauhan kannalta kuormittavinta aikaa elämässä.



Taloudellinen mielenrauha -indeksi 2019

10

Hyvä luottamus omaan talouteen

9

8

7

6,0

6

Suomalaisten taloudellisen mielenrauhan keskiarvo

5

4

3

2

1

Alhainen luottamus omaan talouteen

Taloudellinen mielenrauha

Danske Bank on luonut Pohjoismaissa toteutetun kyselytutkimuksen pohjalta ihmisten taloudellista mielenrauhaa kuvaavan indeksin. Indeksi on rakennettu kysymyksistä, jotka mittaavat ihmisten luottavaisuutta omaan taloudelliseen tilanteeseen, talouteen liittyvien huolten määrää sekä luottamusta oman taloudellisen tilanteen tulevaisuudennäkymiin.

Asteikolla 1-10 suomalaisten taloudellinen mielenrauha saa arvosanan 6,0. Taloudellinen mielenrauhamme on siis pysynyt lähes tismalleen samalla tasolla kuin vuosi sitten, jolloin arvosana oli 6,1. Viereisen sivun kuvio osoittaa, että taloudellinen mielenrauha on muissa Pohjoismaissa hieman korkeammalla tasolla kuin Suomessa.

Pohjoismaiden alhaisin lukema taloudellisen mielenrauhan mittarissa selitty ennen kaikkea tuloihin liittyvillä huolilla - Suomessa tuloista ollaan selvästi enemmän huolissaan. Pohjoismaissa tuloista

on suuressa tai erittäin suuressa määrin huolissaan keskimäärin 22 %, Suomessa 28 %. Myös rahojen käyttökohteista, kuten vuokrasta, ruoasta ja vaatteista suomalaiset murehtivat pohjoismaalaisia verrokkejaan enemmän.

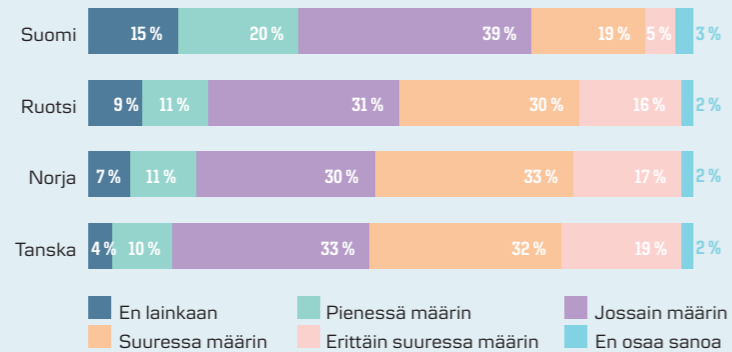
Suomalaisten matalampaan luottamukseen talousasioissa on monenlaisia selityksiä taustalla. Vaikka Suomi nykyään onkin vauras maa, vaurahistoriamme on vielä lyhyt, eikä Suomessa ole samassa määrin vanhaa rahaa kuin muissa Pohjoismaissa. Kulutustutkija **Terhi-Anna Wilska** Jyväskylän yliopistosta näkee asian niin, että me suomalaiset olemme olleet vasta niin lyhyen aikaa vauraita, ettemme ehkä osaa vielä luottaa taloudellisesti tulevaisuuteen, vaikka meillä periaatteessa olisi resursseja siihen. Palkansaajien tutkimuslaitoksen johtaja **Elina Pykkänen** uskoo, että lyhyen vaurahistorian lisäksi 90-luvun lama on jättänyt voimakkaasti jälkensä suomalaisiin. Lähimuistissa oleva lama on aiheuttanut jopa ylivoimaisuutta taloudenpidossa.

Suomalaisista

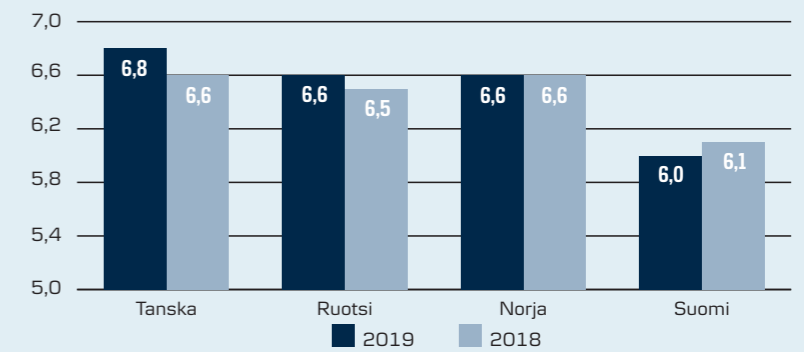
27 %

on vähintään viikoittain huolissaan siitä, saavatko he rahansa riittämään kaikkeen tarvittavaan.

Missä määrin suhtaudut nykyiseen taloudelliseen tilanteeseesi luottavaisesti?



Taloudellinen mielenrauha



Taloudellinen mielenrauha Pohjoismaissa 2018-2019 asteikolla 1-10.

Ruuhkavuodet ja lähestyvä eläkeikä nakertavat taloudellista mielenrauhaa

Mitä asiat sitten vaikuttavat kokemukseen taloudellisesta mielenrauhasta? Taloudellisen mielenrauhan tasoon vaikuttavat luonnollisesti monet taustatekijät, kuten tulo- ja koulutustaso, ikä, sukupuoli ja perhetilanne.

Ikäryhmistä 35-54-vuotiaat ja 55-64-vuotiaat suhtautuvat omaan taloudelliseen tilanteeseensa vähemmän luottavaisesti kuin tätä nuorempia tai vanhempiä ikäluokkia. Nuorimilla ikäluokilla eli alle 35-vuotiailla on onneksi uskoa tulevaisuuteen ja omaan talouteensa. Alle 35-vuotiaista selvästi valtaosa uskoo taloudellisen tilanteensa parantuvan viiden vuoden aikajännteellä.

Niin sanotusti ruuhkavuotiaita elävillä 35-54-vuotiailla on elämässään samanaikaisesti monia kuormittavia tekijöitä, niin henkisesti kuin taloudellisesti. Ruuhkavuotien negatiivinen vaikutus taloudelliseen mielenrauhaan näkyy tämän vuoden tuloksissa samaan tapaan kuin edellisvuonnakin. Lasten saamisen vaikutus rahahuolien

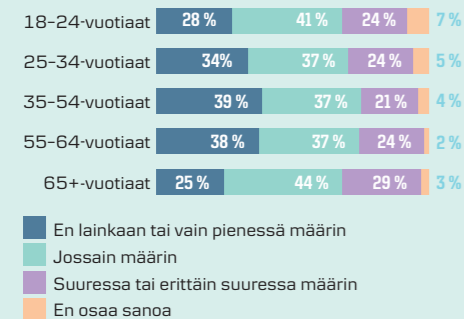
määrään näyttää tutkimustulosten valossa kiistattomalta. Lapsia saaneista henkilöistä 41 % kokee, että lasten saaminen on lisännyt heidän raha-asioihin liittyviä huoliaan. Lasten saamisen vaikutus omaan talouteen koettuun luottamukseen näkyy niin matalatuloisilla kuin korkeampituloisillakin. Yllättävää kyllä, kaikissa tuloluokissa – yhtä lailla alle 40 500 ja yli 94 500 euroa vuosittain ansaitsevista kotitalouksista – suuri osa kertoo lasten saamisen lisänneen huolia omasta taloudellisesta tilanteesta.

Varsinkin niillä, joiden lapset asuvat samassa taloudessa, rahahuolet ovat selvästi kasvaneet. Kuitenkin positiivista on, että heistä suhteessa suurempi osuus myös uskoo taloudellisen tilanteensa parantuvan 5 vuoden sisällä. Niiden vanhempien kohdalla, joiden lapset eivät asu samassa taloudessa, lapsilla ei näytä olevan samanlaista vaikutusta rahahuoliin.

Tänä vuonna toteutetussa kyselyssä ruuhkavuotiaita elävien ohella myös eläkeikää lähestyvät, 55-64-vuotiaat korostuivat

45 %
naisista kertoo olleensa lasten saamisen jälkeen enemmän huolissaan taloudellisesta tilanteestaan, miehistä näin kokee 37 %.

Missä määrin suhtaudut nykyiseen taloudelliseen tilanteeseesi luottavaisesti?



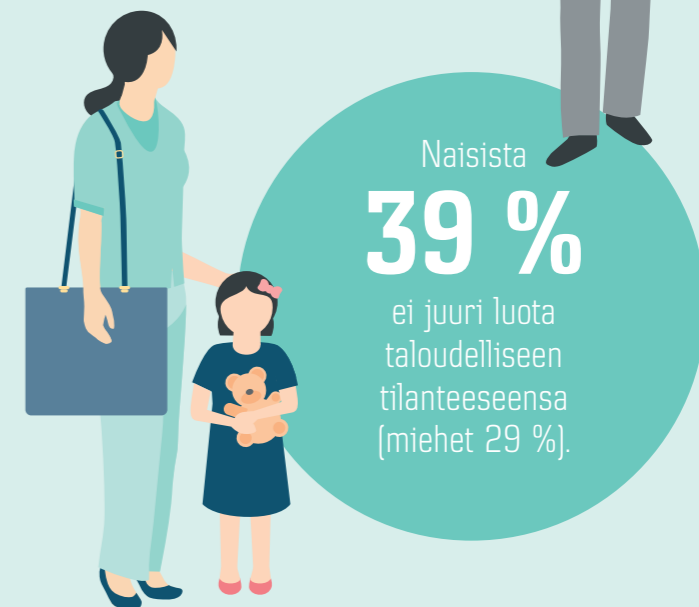
ryhmänä, jolla on heikompi luottamus omaan taloudelliseen tilanteeseensa. Mieltä alkaa kenties painaa huoli omien tulojen riittävydestä eläkepäivillä. Heistä jo suuri osa uskoo taloudellisen tilanteensa heikkenevän viiden vuoden kuluessa.

Sen sijaan positiivinen yllätys on, että 65-vuotiaat ja tätä vanhemmat suhtautuvat kaikista ikäryhmistä kaikkein luottavaisimmin omaan tähänhetkiseen taloudelliseen tilanteeseensa. Ikäryhmistä siis eläkeläisillä taloudelliset huolet vaikuttavat olevan vähäisimpiä.

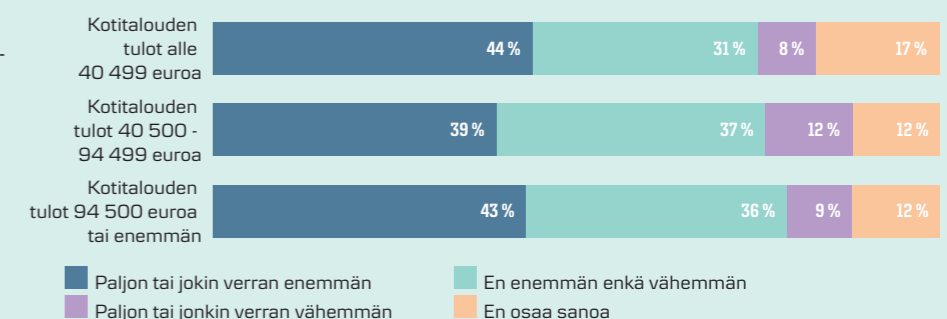
Naisten luottamus taloudelliseen tilanteeseensa on heikompaa kuin miehillä, ja naiset murehtivat rahatilannettaan useammin kuin miehet. Naisista 39 % kertoo, että he suhtautuvat nykyiseen taloudelliseen tilanteeseensa vain pienessä määrin tai eivät lainkaan luottavaisesti. Miehistä vain 29 % kokee näin. Naisia huolettavat etenkin tulot, miehiä puolestaan rahan käyttökohteet.

Antamassaan haastattelussa Palkan-saajien tutkimuslaitoksen johtaja Elina Pylkkänen arveli, että synnä tuloista huolehtimiseen voi olla turvallisuusha-kuisuus, riskien kaihtaminen ja oman työpaikan puolesta pelkääminen. Naisten heikompi luottamus omaan talouteen heijastuu jo siinä, että opiskeluvainnatt ovat hyvin konservatiivisia. Naiset hyvin pitkälti kouluttautu-vat julkisen sektorin palveluammattai-hin eli sosiaali- ja terveydenhuolto- ja koulutus- sektorille, mikä näkyy myöskin amma-tinvalinnassa. Vaikka naisvaltaisilla palvelu-aloilla on yleisesti hyvä työllisyyssyttilanne, palkkataso on matala

suhteessa miesvaltaisiin aloihin. Meidän tulisi saada naisille enemmän rohkeutta ammatinvalintaan ja opiskelualojen valintaan. Pylkkänen uskoo, että vaikka meidän normimme ja asenteemme muuttuvat hitaasti, kasvatuksella tähänkin pystyttäisiin



Oletko lasten hankkimisen jälkeen ollut enemmän vai vähemmän huolissasi taloudellisesta tilanteestasi?

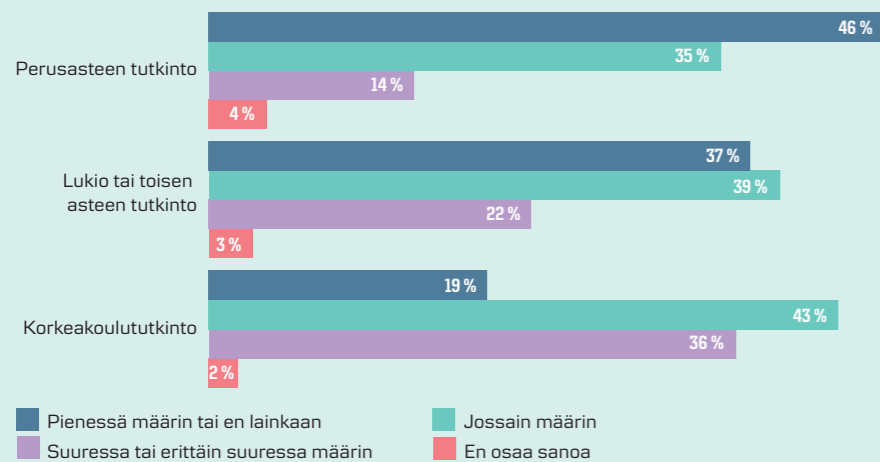


puuttumaan. Jo peruskouluissa tulisi lähteä esittelemään lapsille erilaisia mahdollisia ammattipolkuja ja ansaintamalleja.

Kyselytutkimuksen tulokset osoittavat odotetusti, että koulutustasolla on selvä yhteys omaan talouteen koetun luottavaisuuden kanssa: koulutustason noustessa lisääntyy myös luottavaisuus omaan talouteen. Perusasteen tutkinnon suorittaneista lähes puolet kokee olevansa vain pienessä määrin tai ei lainkaan luottavaisia omaan taloudelliseen tilanteeseensa. Vastaavasti

suuressa tai erittäin suuressa määrin luottavaisesti talouteensa suhtautuu heistä 14 %. Lukion ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen suorittaneissa luottamus omaan talouteen on jo suurempaa. Vaikka heistäkin reilu kolmannes luottaa talouteensa vain pienessä määrin tai ei lainkaan, luottavaisesti talouteensa suhtautuvia on jo reilu viidesosa. Yliopistotason koulutuksen suorittaneista ilman luottoa omaan talouteensa on 19 %, kun taas suuressa tai erittäin suuressa määrin omaan talouteensa heistä luottaa yli kolmannes.

Missä määrin suhtaudut nykyiseen taloudelliseen tilanteeseesi luottavaisesti?





Tulot huolettavat suomalaisia - riskinkaihtajakansa haluaa pitkän ja kapean leivän

Suomalaisia huolettavat talousasioissa eniten omat tulot. Kuten edellisnäkin vuonna, tulot huolettavat eritoten naisia: heistä 32 % on suuressa tai erittäin suuressa määrin huolissaan tuloistaan, miehistä 24 %. Sekä naisten että miesten kohdalla tuloista huolissaan olevien osuus on kasvanut kahdella prosenttiyksiköllä edellisvuodesta.

Tulojen ohella rahan käyttökohteet (vuokra, ruoka, vaatteet, lomat ym.) ovat säännöllisten huolenaiheiden listalla korkealla. Suomalaisista keskimäärin 28 % on suuressa tai erittäin suuressa määrin huolissaan tuloistaan, vastaava luku rahan käyttökohteiden osalta on 23 %. Varallisuus sekä pitkän ja lyhyen aikavälin velat huolettavat suomalaisia melko vähän. Varallisuudestaan suuressa tai erittäin suuressa määrin huolissaan olevia on 10 %, lyhyen aikavälin

velkojen osalta vastaava luku on 13 % ja pitkän aikavälin velkojen osalta 12 %. Varallisuus ja lyhyen tai pitkän aikavälin velat eivät toki kosketa kaikkia suomalaisia samalla tavoin kuin tulot ja pakolliset menot, kuten asumiskulut, ruoka ja vaatteet, jotka ovat osa kaikkien elämää.

Takuusäätiön mukaan pikavippikierteessä velkaantuvat tällä hetkellä 25-34-vuotiaat miehet ja henkilöt, jotka ovat kohta jäämässä eläkkeelle. Kyselytutkimuksen tuloksissa onkin havaittavissa, että 25-34-vuotiaiden ryhmässä on eniten lyhyen aikavälin veloistaan huolestuneita ihmisiä. Sen sijaan vertailu naisten ja miesten välillä on mielenkiintoinen: lyhyen aikavälin veloista ovat enemmän huolissaan naiset kuin miehet, naisissa huolestuneiden osuus on lisääntynyt edellisvuoden 13 prosentista 15 prosenttiin. Miehistä 11 prosenttia kertoo olevansa tällä hetkellä

huolissaan lyhyen aikavälin veloistaan, osuus on pysynyt samana edellisvuodesta. Miesten pienempi huolestuneisuus naisiin verrattuna ei siis tarkoita, etteikö syytä huoleen olisi.

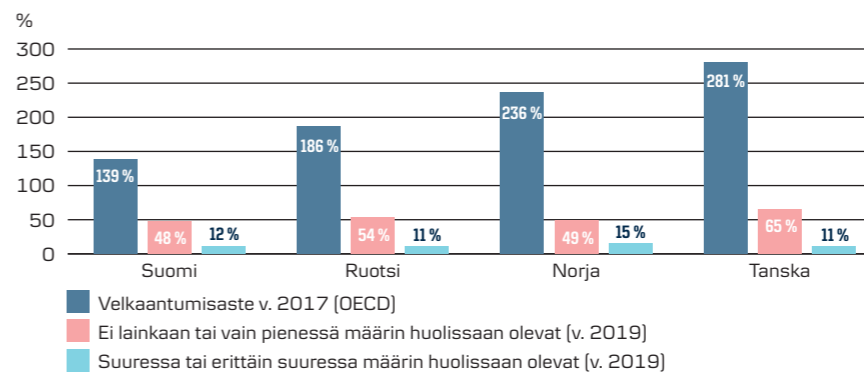
Pitkän aikavälin veloista sekä miehet että naiset ovat Suomessa hieman vähemmän huolissaan kuin edellisvuonna. Alustavien tietojen mukaan kotitalouksien velkaantumisaste onkin viime vuonna kääntynyt Suomessa laskuun, ollen tuttuun tapaan Pohjoismaiden pienin ja eurooppalaisittain keskitasoa. Kuten Palkansaajien tutkimuslaitoksen johtaja Elina Pylkkänen haastattelussaan totesi, suomalaiset ovat tottuneet maksamaan asuntolainansa sääntillisesti pois ja ottavat lainaa vain sen minkä tietävät pystyvänsä maksamaan takaisin. Suomalaiset asuntovelalliset tekevät hyvin tiukan lyhennysohjelman luotoilleen. Muut pohjoismaalaiset sen sijaan

tekevät elinaikaisia lyhennysohjelmia, jos ylipäättään lyhentävät velkaansa. Erityistä syytä huoleen pitkän aikavälin veloista ei siis Suomessa ole.

Tanskassa on perinteisesti ollut Euroopan suurin kotitalouksien velkaantumisaste. Siihen vaikuttavia tekijöitä

ovat muun muassa omistusasumisen yleisyys ja laina-ajat. Korkea velkaantumisaste ei sinänsä ole huono merkki: korkean velkaantumisasteen maissa omistusasuminen on yleistä, asumistaso hyvä ja omistusasukkailla on usein asuntovelkaa.

Kotitalouksien velkaantumisaste ja huolestuneisuus pitkän aikavälin veloista



Kotitalouksien velkaantumisaste v. 2017 (Lähde: OECD)

Missä määrin olet säännöllisesti huolissasi seuraavista talouteesi liittyvistä asioista?

28 %

Tulot

23 %

Rahojen käyttökohteet

13 %

Lyhyen aikavälin velat

12 %

Pitkän aikavälin velat

10 %

Omaisuus

Puheenvuoro

Elina Pykkänen, Palkansaajien tutkimuslaitos



Suomalaisilla on pohjoismaalaisittain alhaisin taloudellinen mielenrauha. Mitkä tekijät mielestäsi ovat tämän taustalla? Tietenkin historialliset vaiheet vaikuttavat taustalla. Suomi on sodan runtelema, ja vaurauden kartuttaminen on alkanut muita Pohjoismaita myöhemmin. Lisäksi suuri ja syvä lama 90-luvun alussa on myös vielä lähimuistissa. Tuolloin hyvin monet pienet ja keskisuuret yritykset ajautuivat vararikoon, ja lisäksi työttömäksi jäi yhtäkkiä puoli miljoonaa työkäistä ihmistä. Laman jälkeen suomalaisista tuli ylivarovaisia taloudenpidossaan.

Nämä muistot taustalla horjuttavat suomalaisten mielenrauhaa ja siten meistä on tullut kovin riskinkaihtajakansaa eli suomalaiset eivät ota mielellään riskejä ja haluavat taloudellista turvallisuutta ja viihtyvät esimerkiksi samalla työnantajalla kauan. Tämä johtuu varmasti myös osittain siitä, että kaikkialla Suomessa ei ole monia työnantajia eli meillä on hyvin kapea elinkeinorakenne, jolloin työllistäjiä ja yrityksiä, joihin mennä töihin, ei ole paljon verrattuna muihin Pohjoismaihin.

Onko suomalaisilla syytä murehtia taloudellisesta tilanteestaan?

Totta kai on. Elämänasenteena tietty pelko ja varovaisuus on tervettä, kun taloudellista hyvinvointia ei oteta annettuna, vaan sen eteen pitää jatkuvasti tehdä työtä yhdessä. Etenkin pienen

valtion, jonka taloudellinen menestys on täysin riippuvainen viennistä, on syytä vahvistaa taloudellista kestävyyyttään kotimaassa ja ulkomaankaupassa koulutuksen, osaamisen ja yritteliäisyyden kautta.

”**Suomalaisilla ei välttämättä ole niin paljon syytä murehtia omaa taloudellista tilannettaan vaan enemmänkin tulisi ajatella sitä, että mitä kaikkia resursseja meillä jo on ja mitä kaikkea enemmän pystyisimme olemaan.**”

Toisaalta voidaan ajatella, että suomalaisilla ei välttämättä ole niin paljon syytä murehtia omaa taloudellista tilannettaan vaan enemmänkin tulisi ajatella sitä, että mitä kaikkia resursseja meillä jo on ja mitä kaikkea enemmän pystyisimme olemaan, kuin mitä tänä päivänä olemme. Tässä kohtaa voisimme myös katsoa mallia muista Pohjoismaista, esimerkiksi juuri elinkeinorakenteen osalta ja monipuolistaa tuotantotoimintaamme ja olla myöskin itse yritteliämpiä. Suomessa on yrittäjyyttä vähemmän kuin muissa Pohjoismaissa ja ehkä taloudellinen pessimismi ja mielenrauhan puuttuminen heijastelee juuri tätä tai on tämän tulema. Jos uskaltaisimme enemmän, silloin

vaihtoehtoja olisi myös laajemmin.

Tulot huolettavat suomalaisia enemmän kuin muita pohjoismaalaisia, velat puolestaan eivät huoleta suomalaisia. Mitä tekijöitä näet tässä taustalla olevan?

Tulot tai pikemminkin tulottomuus huolettavat suomalaisia enemmän varmaankin sen takia, että me olemme juuri riskinkaihtajia ja pelkäämme oman työpaikkamme puolesta.



Olemme hyvin riippuvaisia siitä, että tulovirtamme on tasainen tai oikeastaan valitsemme mieluummin kapean, mutta pitkän leivän. Eli tuloja halutaan saada tasaisena pienenä virtana, koska ei nähdä muita työpaikkoja eikä asennoiduta niin, että voitaisiin lähteä yrittäjän tielle tienaamaan leipä itse.

Se, että velat huolettavat suomalaisia vähemmän kuin muita pohjoismaalaisia voi johtua siitä, että suomalaiset ovat kriisien jälkeen tottuneet maksamaan lainansa sääntillisesti pois ja ottavat lainaa vain sen minkä tietävät pystyvänsä maksamaan takaisin. Suomalaiset asunovelalliset tekevät hyvin tiukan lyhennysohjelman luotoilleen. Muut pohjoismaalaiset sen sijaan tekevät elinaikaisia lyhennysohjelmia, jos ylipäättään lyhentävät velkaansa. Eli suomalaiset suhtautuvat velkaan siten, että velvoitteista halutaan mahdollisimman nopeasti päästä irti ja sitä kautta saada oma päätösvalta ja turvallisuudentunne takaisin sen muodossa, että ei olla velkaa muille.

Millä tekijöillä suomalaisten taloudellista mielenrauhaa voisi parantaa?

Näen ennen kaikkea, että koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen satsaaminen on avainkeino suomalaisten taloudellisen mielenrauhan parantamisessa. Jo varhaiskasvatuksessa saadaan tietyt kansalaistaidot ja pohjasivistys, joita vahvistetaan peruskoulussa ja syvennetään lukiossa. Ja kun tehdään ammatinvalintaa, opiskelupaikkojen niukkuuden ei pitäisi sysätä nuoria syrjään tai ohjata valintoja laisinkaan, kuten tällä hetkellä tapahtuu. Opiskelupaikkoja tulisi olla tarjolla huomattavasti enemmän ja laajemmin ja näin avata mahdollisuudet jokaiselle. Tämä voisi poistaa ihmisten epävarmuutta ja pessimismia, kun edes koulutuspolku olisi selvillä eli voisi suuntautua sinne, missä omat vahvuudet pääsevät esille ja millä alalla mieluiten työskentelisi.

Lyhyen aikavälin toimenpiteenä esimerkiksi meidän sosiaaliturvajärjestelmää tulisi kehittää siten, ettei siinä olisi katvealu-eita, joita järjestelmässämme tällä hetkellä on. Esimerkiksi että ihminen ei pysty olemaan samaan aikaan sivutoiminen yrittäjä ja palkansaaja tai jos lähtee opiskelemaan, niin sosiaaliturvajärjestelmämme ei ole läheskään aina näissä tilanteissa tukemassa aktiivisuutta ja siirtymiä. Tällöin tulee tulokatkoksia, joita ihmiset helposti pelästävät ja käpertyvät nykyiseen tilaansa ennemmin kuin lähtevät hakemaan uusia ratkaisuja ja rohkeampia vaihtoehtoja uralleen ja kehitykselleen.

Näen, että sosiaaliturvajärjestelmä, sote-palvelut ja koulutus, eli yhteiskuntamme peruspilarit ovat kaikki sellaisia, mihin meidän pitää panostaa, jotta ihmisillä olisi taloudellisesti turvallista, ja jotta osaamistaan voisi rohkeasti hyödyntää pelkäämättä epäonnistumista.

Kuluttaminen

Suomalaisia voi luonnehtia harkitseviksi ja säästäväisiksi rahankäyttäjiksi. Erityisesti huolettomina rahankäyttäjinä pidetyt nuoremmat sukupolvet varautuvat tulevaisuuteen sekä säästämällä että sijoittamalla. Iäkkäämmillä puolestaan matkustaminen korostuu rahankäytössä.





Vain
11 %
käyttäisi ylimääräisen
100 euroa kuukaudessa
kulutukseen.

Suomalaiset turvaavat selustansa pahan päivän varalle

Kyseilyssä selvitettiin, mihin suomalaiset käyttäisivät 100 euroa, jos heillä olisi kuukausittain käytettävissään tuo määrä ylimääräistä rahaa. Tulosten perusteella suomalaisia voisi luonnehtia melkoisen harkitseviksi ja säästäväisiksi rahankäyttäjiksi. Liki puolet kaikista vastaajista (48 %) ilmoittaa, että he säästäisivät ylimääräiset rahat yllättäviä kuluja varten. Kaikki muut vaihtoehdot (mm. sijoittaminen 17 %, matkustaminen 13 % ja säästäminen tiettyä kohdetta kuten autoa varten 12 %) jäivät kauas taakse, mutta nekin olivat kaikki suosituimpia vaihtoehtoja kuin rahojen käyttäminen kulutuksen

lisäämiseen. Kaikista vastaajista vain reilu kymmenesosa lisäisi kulutustaan, jos heillä olisi ylimääräiset 100 euroa kuukaudessa käytettävissään. Tämä osuus on sama riippumatta iästä, sukupuolesta, koulutuksesta, tuloista, työllisyystilanteesta tai muista taustatekijöistä. Vilkkaana käynyt julkinen keskustelu ilmastonmuutoksesta ja ihmisten tarpeesta vähentää omaa kulutustaan näyttää vaikuttaneen suomalaisiin. Kulutuksen lisäämisen valitsi tänä vuonna harvempi ihminen kuin viime vuonna vastaavassa kyselyssä.

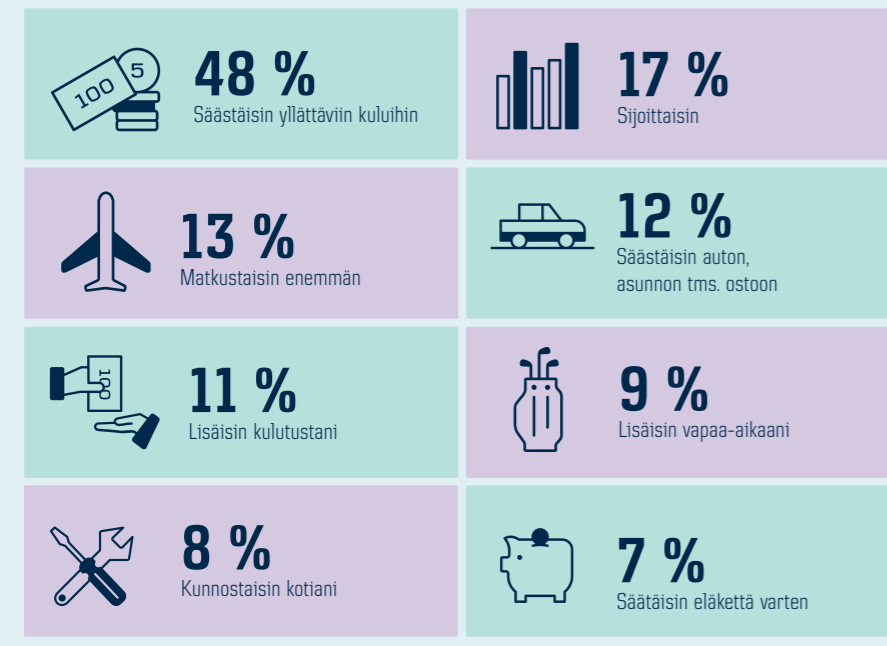
Pohjoismaalainen vertailu paljastaa, että suomalaisten ja ruotsalaisten profiili on hyvin samankaltainen rahankäytön osalta. Molemmissa maissa niiden ihmisten osuus, jotka säästäisivät ylimääräiset rahat yllättäviä kuluja varten tai sijoittaisi ne, on suurempi kuin Tanskassa ja Norjassa. Sen sijaan suomalaiset erottuvat varsinkin ruotsalaisista ja norjalaisista pienimmällä eläkesäästämisen asteella: suomalaisista ylimääräiset 100 euroa säästäisi eläkettä varten 7 %, ruotsalaisista 18 % ja norjalaisista 16 %.

Tulotasolla ja koulutustaustalla on yhteys siihen, mihin ylimääräiset rahat käytetään. Erot eri koulutustaustojen ja tuloluokkien välillä näkyvät lähinnä siinä, kuinka suuri osuus säästäisi rahat yllättäviä kuluja varten ja kuinka moni sijoit-

taisi rahat. Muissa vaihtoehdoissa eroja ei ole havaittavissa. Kotitalouden vuositulojen ollessa yli 94 500 sijoittamisen osuus on kaikkein korkein – kolmannes vastaajista käyttäisi rahat sijoittamiseen – ja yllättäviä kuluja varten säästämisen osuus on verraten pienin (32 %). Korkeakoulututkinnon suorittaneista 24 % sijoittaisi ylimääräiset rahat, kun lukion tai toisen asteen tutkinnon suorittaneista näin toimisi 16 % ja perusasteen tutkinnon suorittaneista vain 9 %.

Naisista vähän yli puolet käyttäisi ylimääräiset 100 euroa kuussa yllättäviin kuluihin varautumiseen, miehistä pienempi osuus toimisi näin (43 %). Miehillä korostuu yllättäviin kuluihin varautumisen ohella selvästi sijoittaminen: miehistä rahat sijoittaisi 23 %, kun naisista näin tekisi vain 12 %.

Jos sinulla olisi kuukausittain käytettävissä 100 euroa ylimääräistä, mihin käyttäisit rahat?

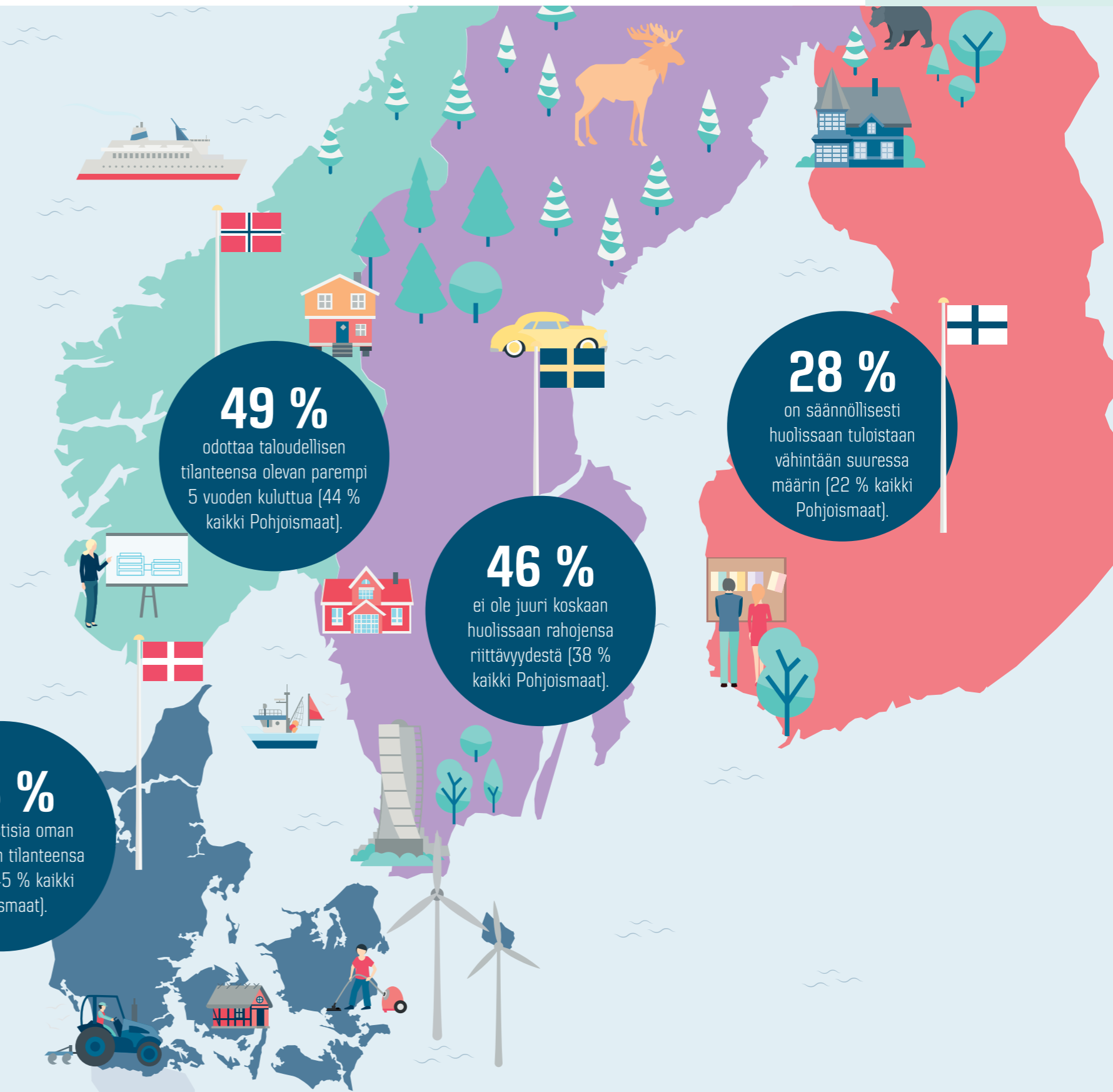


53 %
on optimistisia oman taloudellisen tilanteensa suhteen (45 % kaikki Pohjoismaat).

49 %
odottaa taloudellisen tilanteensa olevan parempi 5 vuoden kuluttua (44 % kaikki Pohjoismaat).

46 %
ei ole juuri koskaan huolissaan rahojensa riittävydestä (38 % kaikki Pohjoismaat).

28 %
on säännöllisesti huolissaan tuloistaan vähintään suuressa määrin (22 % kaikki Pohjoismaat).



Nuoret aikuiset yllättävät säästävällä ja harkitsevalla rahankäytöllään

Käryhmiä vertailtaessa 25–34-vuotiaiden ryhmä erottuu muista ikäryhmistä kaikkein innokkaimpina sijoittajina ja eläkesäästäjinä. Jopa 23 % heistä sijoittaisi ylimääräiset 100 euroa kuussa, kun muissa ikäryhmissä osuus jää alle 20 prosentin. 55–65-vuotiaiden ikäryhmässä vain joka kymmenes sijoittaisi rahat. 25–34-vuotiaiden ryhmä erottuu myös eläkesäästämisen osalta: heistä 11 % panisi ylimääräiset 100 euroa säästöön eläkettä varten, kun muissa ikäryhmissä osuus jää selvästi alle kymmenen prosentin.

18–24-vuotiaiden ryhmä korostuu myös omanlaisenaan. Heistä jopa kolmasosa

34 %
25–34-vuotiaista sijoittaisi tai säästäisi eläkkeeseen ylimääräisen 100 euroa kuukaudessa.

30 %
18–24-vuotiaista ylimääräisen 100 euroa kuukaudessa esim. autoon tai asuntoon.

45 %
nuorista luonnehtii itseään säästäväiseksi.

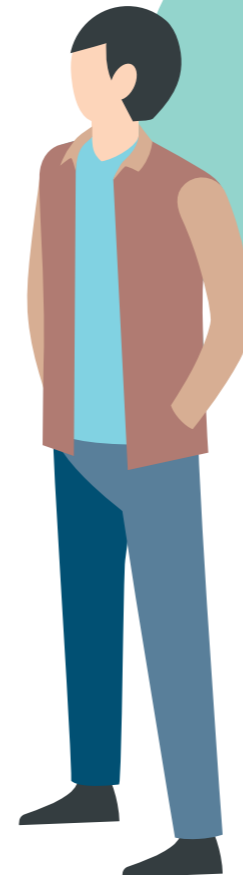
säästäisi rahat jotakin tiettyä kohdetta, kuten autoa, asuntoa tai muuta vastaavaa varten.

Kyselyn tulokset viittaisivat siihen, etteivät nuoret ole niin huolettomia rahankäyttäjät kuin toisinaan annetaan ymmärtää. Danske Bankin toteuttamassa, nuorten talousosaamista kartoittavassa kyselyssä nuoret itse analysoivat omaa rahankäyttöään ja vanhempiensa rahankäyttöä. Nuorilta kysyttiin, kuinka säästävöisinä ja harkitsevaisina rahankäyttäjinä he pitävät itseään ja toisaalta omia

vanhempiaan. Tulosten mukaan nuoret pitävät itseään säästävöisempinä ja harkitsevaisempina rahankäyttäjinä kuin omia vanhempiaan. 15–29-vuotiaista nuorista 45 % luonnehtii itseään säästävöiseksi rahankäyttäjäksi. Oma äitiään säästävöisenä pitää hieman pienempi osuus, 42 %, ja isäänsä 40 % nuorista. Harkitsevaiseksi rahankäyttäjäksi itseään luonnehtii yli puolet nuorista (55 %), kun taas omaa äitiään näin kuvailisi 48 %, ja isäänsä 42 % nuorista. Kysyttäessä samaa vanhemmilta, vastaukset olivatkin koomisesti päinvastaisia: vanhemmista 60 % luonnehtii itseään harkitsevaiseksi rahankäyttäjäksi, lastaan

näin kuvaisi 48 % vanhemmista. Sen sijaan vanhemmat pitävät lastaan liki yhtä säästävöisenä kuin itseään; vajaa kolmannes pitää sekä itseään että lastaan säästävöisenä.

Sekä nuorten omien että heidän vanhempiensa arvioiden mukaan nuorten säästävöisyys ei niinkään riipu iästä, toisin kuin harkitsevaisuus rahankäyttäjänä. Harkitsevaisuuden koetaan selvästi lisääntyvän iän mukana. Tämä peilautuukin hyvin kyselyn tuloksiin, joiden mukaan 18–24-vuotiaista suuri osa kyllä säästäisi rahaa, mutta toisaalta käyttäisi säästöt jotakin tiettyä arvokasta kohdetta varten.



Nuorena säästetään – vanhempana matkustetaan

Suomalaisten harkitsevuus rahankäyttäjänä näkyy myös säästämishalukuutena. Säännöllisten kulujen ja perustarpeiden tyydyttämisen jälkeen suomalaiset mieluiten säästäisivät ylimääräiset rahansa – 35 % ilmoittaa tekevänsä näin. Säästämisen jälkeen suosituimpia rahankäytön kohteita ovat matkustaminen ja vapaa-ajan aktiviteetit. Tulokset ovat muissa Pohjoismaissa hyvin samansuuntaiset. Säästäminen ja matkustaminen ovat kaikissa maissa suosituimmat rahankäytön kohteet pakollisten menojen jälkeen, joskin Ruotsissa ja Norjassa säästämisen valitsee selvästi suurempi osuus ihmisistä kuin Suomessa.

Antamassaan haastattelussa tutkija Terhi-Anna Wilska kertoikin, että pohjoismaalaiset ovat keskenään melko samanlaisia kuluttajia. Kaikissa Pohjoismaissa vallitsee tietynlainen kohtuullisuuden ja vaatimattomuuden ajatus, joka juontaa juurensa yhteiskuntien tasa-arvoideaaliin ja siihen, ettei porukasta poikkeamista ja pröystäilyä pidetä yleisesti soveliaana.

Wilskan mukaan ruotsalaiset erottuvat Pohjoismaista eniten: he ovat rennompia, esteettisempiä, muodikkaampia, kansainvälisempiä, ja he käyttävät eniten rahaa. Heillä on pidempi ja vauraampi taloushistoria kuin muilla Pohjoismailla. Tanska puolestaan on eurooppalaisen rento. Suomalaiset ja norjalaiset muistuttavat eniten toisiaan kuluttajina, näissä maissa ollaan melko vaatimattomia ja luonnonmukaisia ulkoilmamaihmissiä.

Suomalaisista viidesosa ilmoittaa, ettei heillä jää pakollisten menojen jälkeen yhtään ylimääräistä rahaa säästöön tai kulutusta varten. Muissa pohjoismaissa näin kokee vain reilu kymmenen prosenttia ihmisistä. Tämä taas kuvaa omalta osaltaan sitä, että lyhyen vaurushistorian takia ei Suomessa vielä ole samassa määrin resursseja kuin muissa Pohjoismaissa.

Eläkeläisiin vetoaa matkustaminen: yli 65-vuotiaista erityisen suuri osuus, 39 %, käyttäisi ylimääräiset rahat matkustamiseen. 25–34-vuotiaat puolestaan korostuvat jälleen säästeliäimpänä ikäryhmänä: heidän joukossaan on suu-

rin osuus vastaajia, jotka säästäisivät ylimääräiset rahat (45 % vastaajista).

Erilaisista rahan käyttökohteista nuorimmilla ikäryhmillä eli 18–24-vuotiailla ja 25–34-vuotiailla korostuvat vanhempiin verrattuna rahojen käyttäminen vapaa-ajan aktiviteetteihin, vaatteisiin, elämyksiin ja kodin tarvikkeisiin tai kodin sisustamiseen. Hyvä esimerkki tällaisesta voisi olla vaikkapa arkielämään luksusta tuova kallis erikoiskahvikone. Terhi-Anna Wilskan mukaan ihmiset mielellään kuluttavat suuriakin summia johonkin erityisharrastukseen, intohmoon tai terveysbuumiin, eli johonkin, mikä on ihmiselle itselleen erityisen tärkeää.

Hieman stereotyyppisesti miehillä korostuvat vapaa-ajan aktiviteetit ja kodin elektroniikan hankinnat, naisilla puolestaan vaatteiden ostaminen sekä lahjojen ostaminen läheisille. Tämä toistuu Suomen lisäksi myös muissa Pohjoismaissa. Haastattelussaan Wilska kertoi, että miesten ja naisten välillä todella on edelleenkin yllättävän suuria eroja kuluttamisessa, naisilla ja miehillä on perinteiset roolit. Naiset kuluttavat enemmän

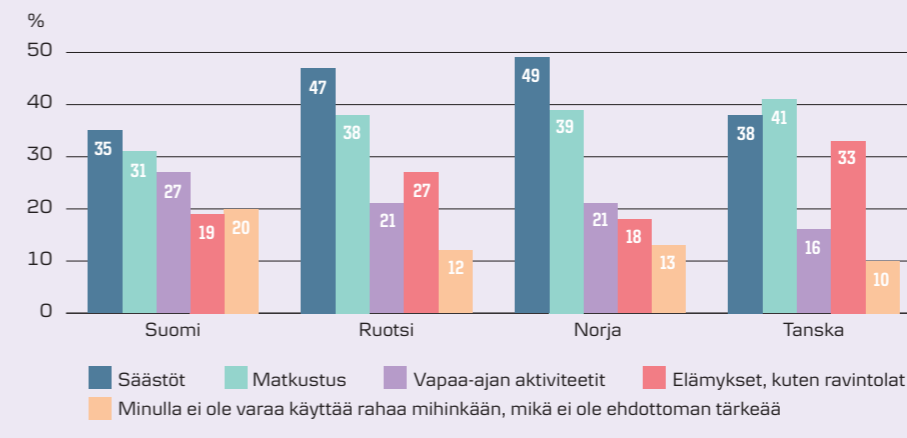
esteettisiin asioihin, kuten vaatteisiin ja sisustamiseen sekä lapsiin. Lisäksi naiset panostavat perheessä enemmän yhteiseen tekemiseen. Mies puolestaan kuluttaa elektroniikkaan ja omiin harrastuksiinsa sekä kodin isompiin hankintoihin. Lisäksi mies hieman useammin kuin nainen huolehtii perheen paperi-, vakuutus- ja raha-asioista. Kuluttamisen osalta perinteiset sukupuoliroolit ovat siis vielä tänäkin päivänä vahvat, ja sukupuolittunut kuluttaminen ilmenee jo pienillä tytöillä ja pojilla. Sukupolvien välillä on tapahtunut hitaasti muutosta perinteisessä sukupuolijaossa kuluttamisen suhteen.

Jonkin verran muutoksia miesten ja naisten perinteisissä kulutuseroissa on kuitenkin havaittavissa. Nuorissa perheissä miehet ja isät osallistuvat aiempaa useammin lasten vaatteiden tai vaunujen hankintaan, lasten harras-

tuksiin ja jopa sisustamiseen. Nämä nähdään entistä enemmän yhteisenä tekemisenä. Yhdessä päätetään myös matkakohteista ja suunnitellaan lomia, mitkä saattoivat aiemmin olla enemmän naisen kontolla. Wilskan mukaan tällainen yhdessä tekeminen ja yhdessä ostaminen on yleisempää kuin aikaisemmin.



Ensisijaiset rahan käyttökohteet säännöllisten kulujen ja perustarpeiden jälkeen



Mikä on suurin taloudellinen huolenaiheesi?

37 %

minulla ei ole varaa odottamattomiin menoihin

31 %

eläkkeeni ei tule olemaan riittävä

27 %

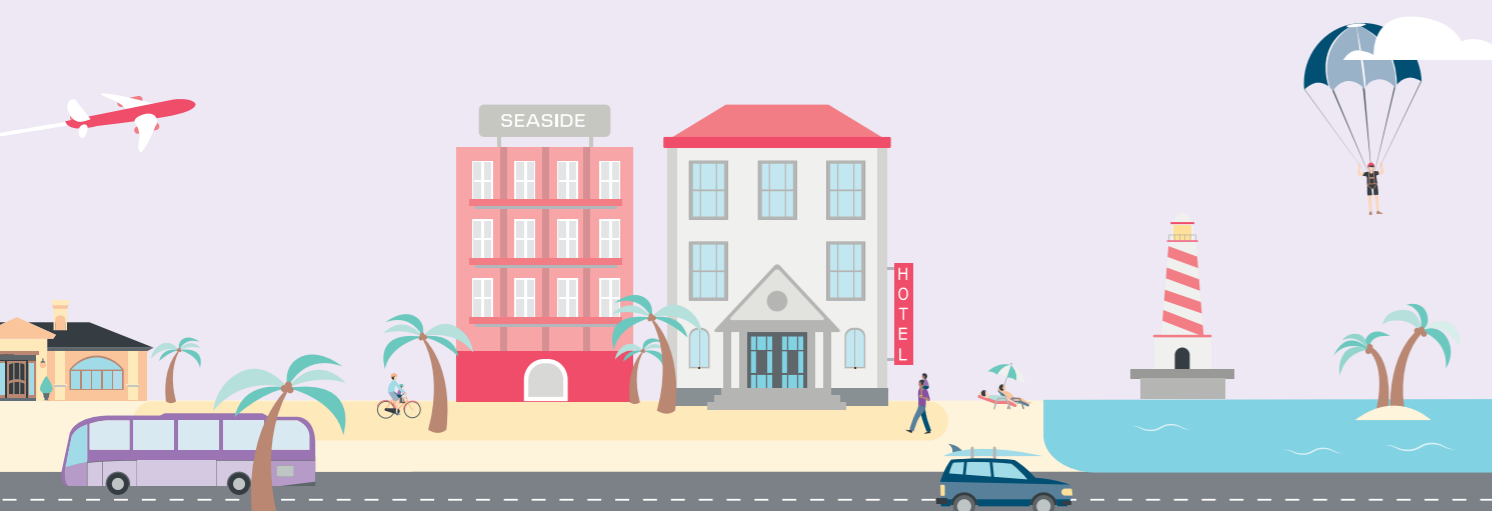
etten voi elää haluamani kaltaista elämää

15 %

minulla ei ole varaa päivittäisiin tarpeisiin

14 %

työpaikan menetys





Puheenvuoro
Terhi-Anna Wilska, Jyväskylän yliopisto



Onko suomalaisten kulutustottumuksissa tapahtunut jotakin muutosta viime vuosina?

Itse asiassa viime vuosina suomalaisten kulutustottumuksissa on tapahtunut aika vähän muutoksia, olimme pitkään laman säikäyttämiä, ja varsinainen iso muutos suomalaisten kuluttamisessa tapahtui 2000-luvun alussa. Silloin oli kova talouskasvu ja suomalaisten kulutus alkoi suuntautua entistä enemmän vapaa-aikaan ja myös teknologia alkoi lohkaista aiempaa suurempaa osaa kulutuksesta. Edelleenhan ihmisten kulutus teknologiaan on lisääntynyt, mutta moniin muihin kohteisiin kulutus saattaa olla suorastaan vähentynyt. Esimerkiksi vaatteisiin ei kuluteta enempää kuin aiemmin ja monissa väestöryhmissä jopa vähemmän. Sama koskee tupakkaa ja alkoholia. Sen sijaan esimerkiksi liikuntaan ja terveyteen kulutetaan enemmän kuin aikaisemmin.

Ilmiö, joka on lisääntynyt Suomessa, on se, että ihmiset mielellään kuluttavat johonkin erityisharrastukseen, erityiskeräilyyn, intohimoon tai ruokaan tai terveysbuumiin, johonkin juttuun, mikä on ihmiselle itselleen todella tärkeä. Näihin intohimon ja kiinnostuksen kohteisiin saatetaan laittaa ihan hirveän suuria summia rahaa ja vastaavasti tingitään muista asioista.

Ihmiset ovat myös kuluttajina keskenään erilaistuneita, jos ajatellaan tällaisia pieniä vivahteita. Mutta isojen linjojen suhteen olemme aika samankaltaisia kuluttajia keskenämme, eikä muutosta ihan hirveästi ole viime vuosina tapahtunut.

Dansken toteuttaman kyselyn mukaan 25–34-vuotiaat korostuvat kauttaaltaan ryhmänä, jossa säästämis- ja sijoittamisinto on suurinta. Mistä näet tämän johtuvan?

Nuorten aikuisten säästämisen ja sijoittamisen lisääntyminen on mielenkiintoinen ilmiö. Se selittyy esimerkiksi sillä, että nuorilla ei ole hirveän kovaa luottamusta työelämään ja palkkatulojen jatkuvuuteen ja eläkkeen saantiin tulevaisuudessa. Nykyinen nuori sukupolvi tienaa vähemmän kuin edeltävät sukupolvet samassa iässä, siinä mielessä heidän taloudellinen tilanteensa on vähän epävakaa. Ja toisaalta asenteetkin työelämää kohtaan ovat erilaisia, ei ehkä aina odotetakaan tasaista työuraa, missä palkka jatkuvasti juoksee ja vielä nousevasti, vaan osataan etsiä paremmin muita keinoja taloudellisen turvan varmistamiseen.

Positiivinen syy puolestaan on se, että nykyinen nuorten aikuisten sukupolvi on ensimmäinen, joka on lapsuudesta asti elänyt vauraassa kulutusyhteiskunnassa. Nuorten vanhemmilla on paljon enemmän rahaa kuin edeltävien sukupolvien vanhemmilla. He ovat saaneet tietyllä tavalla paremman taloudellisen turvan ja heillä on ehkä jo joku pesämunakin, jonka vanhemmat ovat heille säästäneet, kun he lähtevät kotoa. Heillä on siis jotain, mistä lähteä sijoittamaan ja heillä on riittävästi rahaa päivittäiseen elämään, jotta he pystyvät säästämään ja sijoittamaan. Tämä on aika tärkeä selitys myös nuorten intoon säästää ja sijoittaa. Toki kaikilla nuorilla ei ole samoja mahdollisuuksia, mutta yhä useammalla on.

Kolmas syy on varmasti se, että tässä ikäryhmässä naiset ovat entistä kiinnostuneempia säästämisestä ja sijoittamisesta, kun taas vanhemmilla ikäryhmillä tämä on ollut aika pitkälti miesten harrastus. Nuori sukupolvi on tasa-arvoisempi ja naisilla on erilainen itsetunto ja tietämyskin.

Suomalaisilla on pohjoismaalaisittain alhaisin taloudellinen mielenrauha. Mikä olisi yhteiskunnassamme tärkein muutos, jolla voisimme vahvistaa suomalaisten tasavertaista mahdollisuutta taloudellisen mielenrauhan saavuttamiseen?

Taloudellisen mielenrauhan saavuttamiseen ei varmastikaan ole mitään yhtä poppakonstia, mutta tietenkin kaikki toimenpiteet, jotka auttavat ihmisiä työllistymään ja olemaan työllistyneitä, vievät lähemmäs taloudellista mielenrauhaa. Jos ihmiset ovat töissä ja varsinkin, jos heillä on luottamusta rahan tulon jatkuvuuteen, niin se on kaikista merkittävin tekijä taloudellisen mielenrauhan saavuttamisessa.

Ja tähän liittyen ehdottomasti koulutus on tärkeää. Koulutukseen tulisi panostaa yhä enemmän ja siihen, että jatkossakin ihmiset kouluttautuvat mahdollisimman pitkälle. Mitä enemmän ihmiset ovat tietoisia maailman menosta, taloudesta, ongelmista ja digitalisaatiosta, niin sen paremmin heillä on mahdollisuutta hallita näitä asioita omassa elämässään ja myös suunnitella omaa elämänsä taloudellisesti. Tähän liittyen talouskasvatuksen lisääminen niin kouluissa kuin

kotonakin, olisi tärkeää. Myönteinen ja vapaa puhuminen rahasta ja kuluttamisesta olisi tervetullutta, sellainen keskustelu, johon ei liittyisi paheksuntaa tai häpeää vaan keskustelu olisi luonnollista elämänhallintaa ja -suunnittelua.

Lisäksi kaivattaisiin ylipäätään positiivisempaa uutisointia taloudesta, että ei aina korostettaisi vain uhkakuvia, vaan nimenomaan tuotaisiin esille niitä positiivisia keinoja saavuttaa taloudellista mielenrauhaa.



Ilmiö, joka on lisääntynyt Suomessa, on se, että ihmiset mielellään kuluttavat johonkin erityisharrastukseen, erityiskeräilyyn, intohimoon tai ruokaan tai terveysbuumiin, johonkin juttuun, mikä on ihmiselle itselleen todella tärkeä.”

Vanhempien rooli lasten talousasioiden tukemisessa

Omien lasten taloudellinen pärjääminen huolettaa suurta osaa vanhemmista. Pohjoismaiden välillä on kiinnostavia eroja siinä, mikä vanhempia omien lasten taloudessa huolettaa. Siinä missä suomalainen äiti tai isä murehtii lapsensa kykyä selviytyä arkisista raha-asioista ruotsalaiset ja norjalaiset kanssakulkijat huolehtivat pääseekö oma lapsi kiinni asuntomarkkinoihin. Valtaosa vanhemmista auttaakin lapsiaan taloudellisesti tavalla tai toisella.



Vanhempien huolet lasten talousasioista moninaisia

Vanhempien huolenaiheissa on hyvin mielenkiintoisia eroja Pohjoismaiden välillä. Esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa selvästi eniten huolta lasten talouden osalta aiheuttaa se, että lapset eivät pääsisi kiinni asuntomarkkinoihin. Ruotsissa tästä on huolissaan 26 % ihmisistä, Norjassa jopa 28 %. Suomessa vain harva vanhempi kertoo olevansa tästä huolissaan. Sen sijaan muihin maihin verrattuna Suomessa ollaan enemmän huolissaan siitä, että lapset eivät kykene huolehtimaan laskujensa maksusta. Tanska puolestaan korostuu maana, jossa liki puolet van-

hemmista ilmoittaa, ettei heitä huoleta lastensa talousasioissa mikään.

Ollaanko Suomessa muita pohjoismaita enemmän nuorten talousosamiseksi perusasioiden äärellä, kun asutossijoittamisen sijaan huolta aiheuttaa selviytyminen arkipäiväisestä laskujen maksusta? Kenties ylivelkaantuneiden ja maksuhäiriömerkinnän saaneiden nuorten määrän kasvu Suomessa on saanut vanhemmat huolestumaan entistä enemmän omien lastensa talousasioista. Viimeisimmän tiedon mukaan maksuhäiriöisten ihmisten määrä Suomessa on kasvanut

viime vuodesta 2 %, nyt maksuhäiriöisiä on jo 380 000. (Lähde: Asiakastieto Groupin henkilöluottorekisteri.)

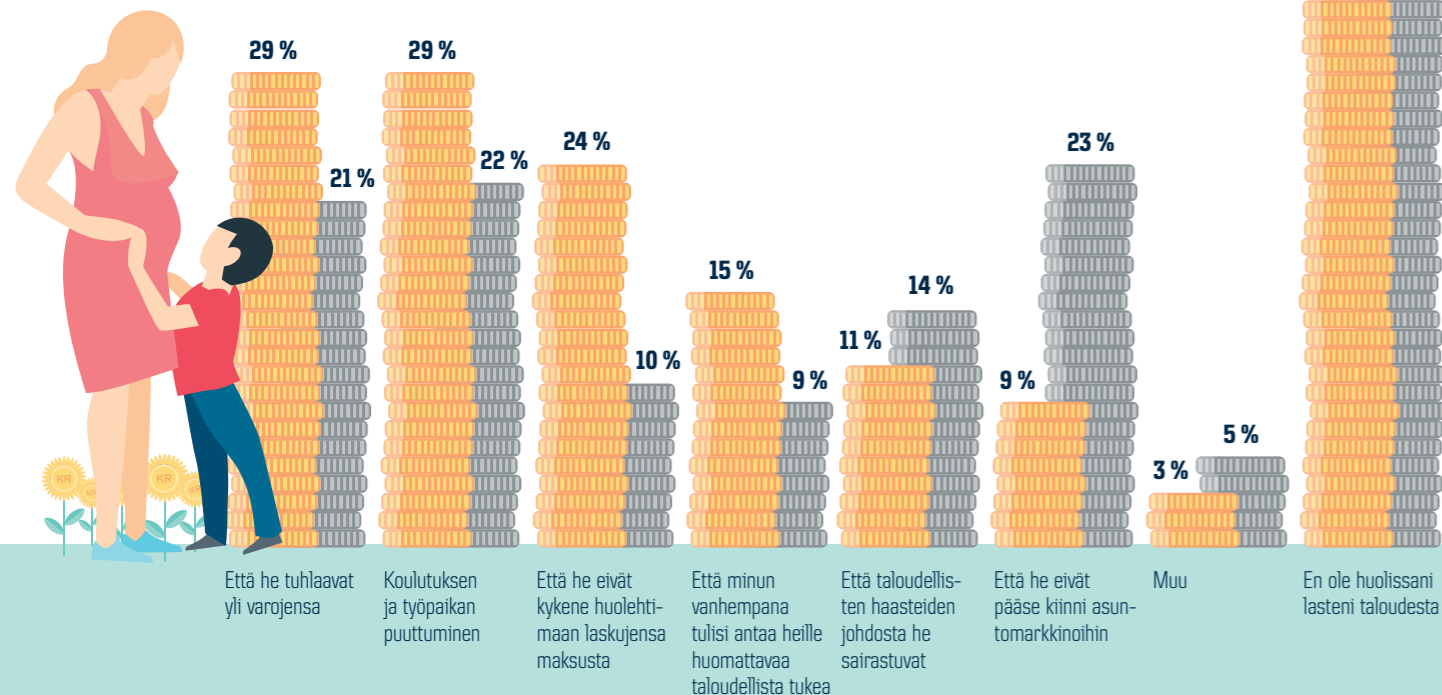
Jo raportin alussa todettiin, että naisilla on miehiä heikompi taloudellinen mielenrauha ja he ovat keskimäärin enemmän huolissaan taludestaan. Myös omien lasten auttamisen kohdalla naisia huolettavat miehiä enemmän se, että heidän tulisi vanhempina antaa lapsilleen huomattavaa taloudellista tukea. Tämä huolettavat naisista 18:aa prosenttia, miehistä 12:ta prosenttia.



Omat vanhemmat lasten taloudellisena turvana

Mikä sinua vanhempana huolettavat eniten lastesi talouden suhteen? Voit valita useampia vastauksia.

— Suomi
— Muut Pohjoismaat



Kyselyn tulosten mukaan valtaosa suomalaisista, jopa 90 %, auttaa lapsiaan taloudellisesti jollain tavalla. Osuus on jokseenkin sama kuin Norjassa (89 %) ja jonkin verran suurempi kuin Ruotsissa (84 %) ja Tanskassa (80 %). Rahamäärä, jolla lapsia tuetaan per kuukausi, vaihtelee paljon riippuen lasten iästä. Eniten rahallista tukea saavat luonnollisesti kotona asuvat 12-17-vuotiaat lapset, heitä vanhemmat tukevat keskimäärin 75 eurolla per kuukausi.

Tapa, jolla lapsia autetaan, riippuu myös paljon lasten iästä. Alaikäisille lapsille annetaan taskurahaa ja heille säästetään rahaa säästötillille. Lapsille annetaan rahaa myös lääkkeisiin, kirjoihin ym. välttämättömiin kuluihin: jopa 23 % vanhemmista kertoo antavansa lapsilleen rahaa tällaiseen tarkoitukseen aina 30 ikävuoteen saakka. 30 ikävuotta lapsella näyttää olevan selkeä käännekohta, jonka ylitettyä harvemmat vanhemmat enää tarjoavat lapsilleen säännöllistä rahallista tukea. Noin kolmasosa vanhemmista kuitenkin antaa myös yli 30-vuotiaille lapsilleen silloin tällöin rahaa arjen tukemiseksi tai hätätapauksissa. Yli 30-vuotiaiden lasten kohdalla korostuu lasten kutsuminen yhteisille aterioille tai lomamatkoille, sen sijaan että enää annettaisiin rahallista tukea.

Danske Bank on toteuttanut kyselytutkimuksen myös nuorten talousosamiseksi vanhempien parissa. Tämän kyselyn tulokset osoittavatkin, että vanhempien luottamus lastensa taloustaitoihin on melko hyvällä tasolla lasten saavuttaessa 30 vuoden iän. Kyselyyn vastanneista 26-29-vuotiaiden lasten vanhemmista 64 % kokee lastensa hallitsevan hyvin kuukausittaiset tulonsa ja menonsa. Sen sijaan täysi-ikäisyyden juuri saavuttaneiden 18-20-vuotiaiden lasten vanhemmista vain 35 % uskoo tähän. Heistä 15 % kokee, että lapsi hallitsee kuukausittaiset tulonsa ja menonsa vain heikosti tai ei lainkaan. Tampereen yliopiston sosiaalipsykologian professori **Atte Oksanen** on Maaseudun Tulevaisuudelle antamassaan haastattelussa kertonut pitkittäistutkimusten osoittavan, että nuorten taloudellisten ongelmien todennäköisyys kasvaa räjähdysmäisesti vain muutama kuukausi kotoa muuton jälkeen [Maaseudun tulevaisuus, 1.10.2018]. Vanhemmat auttavat taloudellisesti monia nuoria aikuisia, mutta vähävaraisten vanhempien lapset ovat tiukoilla. Danske Bankin toteuttaman kyselyn tuloksista nähdäänkin, että kotitalouden vuositulojen ollessa 40 499 euroa tai vähemmän neljäsosa vastaajista kertoo, etteivät he auta lapsiaan taloudellisesti koskaan tai tuskin koskaan.

Kuinka autat lapsiasi taloudellisesti? Voit valita useampia vastauksia.

31 %

Annan toisinaan rahaa helpottaaksesi elämää hieman

21 %

Vain hätätapauksissa

18 %

Taloudellinen tuki muita asioita varten

18 %

Taloudellinen avustus kirjoja, lääkkeitä, vuokraa tai muita tarpeellisia menoja varten

16 %

Lasten säästötilien kautta

12 %

Saatan ehdottaa, että he liittyvät mukaan lomamatkalle, syövät kanssamme jne.

11 %

Säännöllinen kuukausi- tai viikkoraha

10 %

En koskaan auta lapsiani taloudellisesti

Sukanvarresta siirrytty säästöileihin

Lapsille säästäminen on aihe, joka aiheuttaa toisinaan sosiaalisessa mediassa tunteikastakin keskustelua. Onko huonoa vanhemmuutta, jos ei säästä lapselleen? Onko lapsen koettava itse niukkuutta voidakseen oppia rahan käyttöä? Onko lasten kartutettava varallisuutensa omina nokkineen?

Kyselytutkimuksen mukaan suomalaisista alaikäisten lasten vanhemmista valtaosa säästää lapsilleen. Suosituin muoto lapselle säästämiseksi on säästötili, toiseksi suosituin on naisilla säästöpossu, miehillä rahastot. Sukupuolten välinen vertailu osoittaa, että miehet korostuvat aktiivisempina sijoitusinstrumenttien käyttäjinä itselleen säästämisen ohella myös lapsilleen säästämiseksi. Naisten taipumus riskien kaihtamiseen ja turvallisuushakuisuuteen heijastuu myös tavoissa säästää omille lapsilleen.

Eri ikäryhmistä 25–34-vuotiaat vanhemmat korostuvat ryhmänä, joka säästää lapsilleen aktiivisesti ja monel-

la eri tavalla: heistä yli puolet säästää lapsensa pankkitilille, joka neljäs rahastojen kautta ja joka viidennellä on lapselle säästöpossu. Jopa 11 % heistä ilmoittaa säästävänsä lapselleen osakkeilla tai pörssinoteerattujen rahastojen kautta. Tässäkin ikäryhmässä miehet korostuvat aktiivisempina rahastoihin ja osakkeisiin sijoittajina.

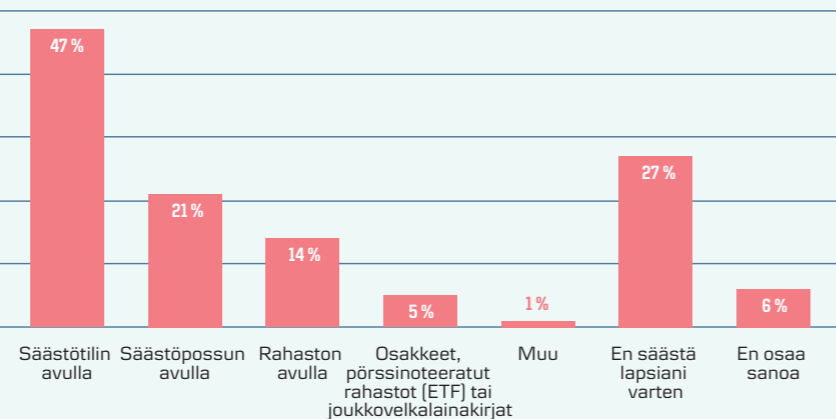
Lapsille säästämisen esteistä päällimmäisenä on ylimääräisen rahan puute. Kuten SOS-Lapsikylän toimitusjohtaja **Mikaela Westergård** muistuttaa, Suomessa yli 100 000 lasta elää köyhyydessä. Naisista lähes puolet kertoo ylimääräisen rahan puutteen estävän lapsille säästämisen, miehistä näin kokee vajaa kolmannes. Miehet säästävät lapsilleen hieman useammin ja myös pidempään kuin naiset: täysi-ikäisiksi tulleiden lasten isistä 39 % säästää vielä lapsilleen, äideistä enää 28 %. 30 vuotta täyttäneiden lasten vanhemmista jo viidesosa kokee, ettei lapselle säästäminen ole enää tarpeellista.



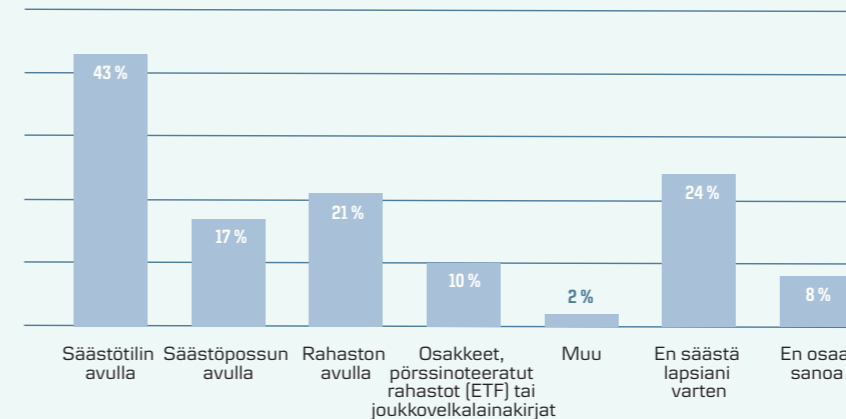
Kuinka säästät lapsellesi? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.



Alle 18-vuotiaiden lasten äidit



Alle 18-vuotiaiden lasten isät





Puheenvuoro
Mikaela Westergård, SOS-Lapsikylä

Millaisena näet suomalaisten lapsiperheiden taloudellisen tilanteen?

Pääsääntöisesti suomalaisilla lapsiperheillä menee hyvin. Toisaalta Suomessa merkittävä määrä, eli yli 100 000 lasta elää köyhyydessä. Monessa perheessä taloudellinen niukkuus yhdistyy perheen muuhun jaksamiseen ja mielenterveyden haasteisiin. Kun vanhempien voimavarat menevät päivästä toiseen selviytymiseen, perheen arki ja elinympäristö kapenevat.

Kyselyn mukaan monet vanhemmat ovat huolissaan siitä, että heidän lapsensa eivät kykene huolehtimaan laskujen maksusta. Millä tasolla suomalaisten lasten ja nuorten taloustaidot mielestäsi ovat? Minkä tahojen vastuulla mielestäsi pitäisi olla taloustaitojen opettaminen nuorille?

Taloustaidoissa on parantamisen varaa. Taloustaitoja pitäisi opettaa enemmän peruskoulussa. Kouluissa tulisi kertoa pikavipeistä ja osamaksuista, vuokravakuuksista ja säästämisestä. Useasti nämä termit tulevat yllätyksenä aikuisiällä. Jokaisella nuorella tulisi olla päivitetty ansioluettelo peruskoulun päättyessä, johon on listattu työharjoittelut, kesätyöt sekä mahdolliset harrastukset ja mielenkiinnon kohteet. Peruskoulun aikana voisi lisäksi harjoitella työhakemusten tekemistä sekä työhaastatteluihin valmistautumista.

Onko suomalaisilla tasavertaiset mahdollisuudet saavuttaa taloudellinen mielenrauha?

Ei ole. Lähtökohtaisesti lapset jo syntyvät eri tilanteisiin. Nuorella, jolla on esimerkiksi perittyä omaisuutta tai vanhemmat, jotka kykenevät tukemaan häntä itsenäistymisen kynnyksellä on aivan erilainen taloudellinen mielenrauha verrattuna nuoreen, joka itsenäistyy lastensuojelun sijaishuolosta ja saa avunpyyntöihin vastauksena ohjeita toimeentulotukihakemusten täyttämiseen. Tutkimusten mukaan pienituloisten perheiden lapset valitsevat muita lapsia lyhyemmät opinnot ja he kokevat tulevana useammin kiusatuksi kuin muut. Nämä seikat lisäävät syrjäytymisen riskiä. Pienituloisuus on alkanut periytyä Suomessa. Pienituloisuus aiheuttaa myös häpeää ja kaventaa sosiaalisia verkostoja, mikä osaltaan vaikuttaa taloudelliseen mielenrauhaan.

Koulutuksessa tulee huomioida lapset ja nuoret, mutta myös vanhempia ja koko perhettä on tuettava. Kaikille nuorille tulee taata työ- tai opiskelupaikka sekä oikeus asuntoon. Kaikilla lapsilla tulisi olla varaa yhteen harrastukseen vanhempien tulotasosta riippumatta. Meidän pitäisi vastakkainasettelun sijaan vahvistaa luottamusta yhteiskuntaan ja siihen, että turvaverkko on olemassa ja tukena jos elämässä tulee vastoinkäymisiä.



Taloustaitoja pitäisi opettaa enemmän peruskoulussa. Kouluissa tulisi kertoa pikavipeistä ja osamaksuista, vuokravakuuksista ja säästämisestä. Useasti nämä termit tulevat yllätyksenä aikuisiällä.



Unelmat ovat elämän suola

Suomalaisten unelmat ovat hyvin ikäsidonnaisia. Nuoret haaveilevat opintojen päättämisestä ja työpaikan saamisesta, kun taas iän karttuessa matkustushaaveet vahvistuvat. Taloudellinen tilanne on Suomessa yleisin este unelmien tiellä.



Unelmat päivittyvät elämän pyörteissä

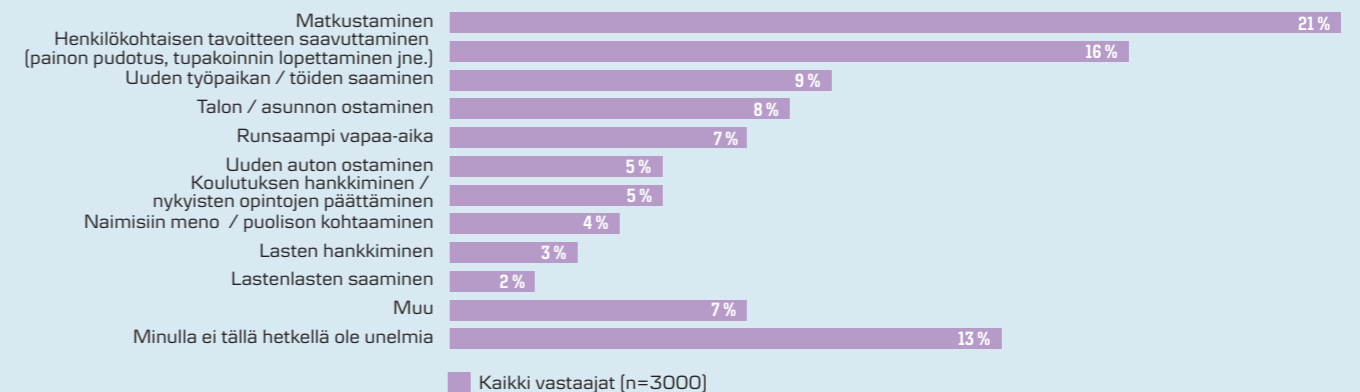
Kyselyssä suomalaisilta tiedusteltiin, mistä realistisesti toteutettavissa olevasta asiasta he tällä hetkellä unelmoivat eniten elämässään. Kaikkien vastaajien tasolla kärkeeseen nousivat matkustaminen ja jonkin henkilökohtaisen tavoitteen saavuttaminen.

Tulosten perusteella suomalaisten unelmat ovat kuitenkin hyvin ikäsidonaisia. 18-24-vuotiailla on luonnollisesti päällimmäisenä mielessä koulutuksen saaminen ja valmistuminen, vajaa kolmannes kyseisestä ikäryhmästä unelmoi siitä. 25-34-vuotiaat

puolestaan unelmoivat ennen kaikkea työn saamisesta tai uuden työpaikan löytämisestä ja oman asunnon tai talon ostamisesta. Yli 35-vuotiaiden unelmissa korostuu matkustaminen. 35-54-vuotiaista 20 % unelmoi eniten matkustamisesta, ja iän karttuessa matkustamisen osuus unelmista vain kasvaa. Yli 55-vuotiaista jo vajaa kolmannes unelmoi matkustamisesta. Eri ikäryhmistä 55-64-vuotiaissa on suurin osuus ihmisiä, joiden unelmana on jonkin henkilökohtaisen tavoitteen saavuttaminen, kuten painon pudotus, tupakoinnin lopettaminen tai muu vastaava.

25-34-vuotiaista suomalaisista
8 %
unelmoi lasten hankkimisesta.

Mistä (realistisesti toteutettavissa olevasta) asiasta unelmoit tällä hetkellä eniten elämässäsi?



Mielenkiintoista tuloksissa on, että yli 65-vuotiaista jopa 26 % kertoo, ettei heillä ole tällä hetkellä mitään unelmia. Tämä herättää kysymyksen: Ovatko he elämässään jo onnistuneet saavuttamaan realistisesti toteutettavissa olevat unelmansa? Samaan aikaan 28 % ikäryhmään kuuluvista kertoo, ettei mikään este heitä saavuttamasta unelmiaan. Oli asia miten tahansa, antamassaan haastattelussa **Arman Alizad** muistuttaa, että on tärkeää pitää hengissä sydämessään oleva 7-vuotias lapsi, joka on maailmalle avoin ja unelmoi, sillä ilman tätä innostusta ei ole myöskään paloa, jota unelmien saavuttamiseksi tarvitaan.

Pohjoismainen vertailu osoittaa, että Pohjoismaat ovat unelmoinnin suhteen kuin samasta muotista veistetyt. Kaikissa maissa matkustaminen ja jonkin henkilökohtaisen tavoitteen saavuttaminen ovat toteutettavissa olevien unelmien kärjessä. Myös unelmien tiellä olevat esteet ovat kaikissa Pohjoismaissa hyvin samansuuntaisia. Suurimpana esteenä mainitaan oma taloudellinen

tilanne. Suomessa taloudellisen tilanteensa unelmien esteeksi kokevien osuus on suurin, 38 %. Ruotsissa ja Norjassa osuus on 31 %. Tanskalaiset puolestaan erottuvat joukosta sillä, että jopa 37 % heistä kokee, ettei heidän unelmiensa saavuttamisen tiellä ole mitään esteitä. Muissa Pohjoismaissa näin kokee reilusti alle kolmannes vastaajista. Lievä itseluottamuksen puute näkyy suomalaisten tuloksissa: Suomessa on suhteellisesti eniten niitä, jotka kokevat itsevarmuuden puutteen estävän unelmiensa saavuttamista.

Taloudellinen tilanne on Suomessa yleisin este unelmien tiellä, mutta muut esteet vaihtelevat paljon iästä riippuen. Alle 35-vuotiailla unelmien esteenä korostuu itseluottamuksen puute ja epäonnistumisen pelko, ruuhkavuosia elävillä puolestaan ajan puute. Yli 55-vuotiailla terveys muodostuu jo taloudellisen tilanteen jälkeen tärkeimmäksi esteeksi.

Tarkasteltaessa unelmien esteitä tulotason mukaan, voidaan todeta, että kyselytutkimuksen matalimmassa tuloluokassa (kotitalouden tulot alle 40 499 euroa) unelmien esteenä ei ole yksinomaan taloudellinen tilanne, vaan myös terveysongelmat (19 % vastaajista), itseluottamuksen puute (17 %) ja epäonnistumisen pelko (12 %). Korkeammassa tuloluokassa esteenä koetaan ennen kaikkea ajan puute.



"Yhteiskunnallinen epävarmuus, ilmasto- ja ympäristösyöt".

"Millainen maailman perintö lapselle jää."

"Maailma ei sopisi lapsilleni."

Lapsi leivän pöytään tuo - vai tuoko?

Vanha sanonta ei enää vakuuta tämän päivän hedelmällisessä iässä olevia suomalaisia. Kyselyn tulosten mukaan lasta suunnittelevista suomalaisista valtaosa (76 %) uskoo, että lasten saaminen lisääisi heidän huoliaan taloudellisesta tilanteestaan. Kyselyssä selvitettiin myös syitä siihen, miksi näin uskotaan. Tulosten mukaan naisia huolettua lasten saamisessa eniten kulujen kasvu ja tulojen lasku. Naisista myös

joka viides kertoo pelkäävänsä sitä, että vanhempainloma haittaisi heidän uraansa. Miehiä puolestaan huolettua lasten saamisessa kulujen lisääntymisen jälkeen eniten se, että omat säästöt eivät olisi lasten hankkimista ajatellen riittävät. Merkillepantavaa on myös, että 35 % miehistä pelkää, että he tai heidän puolisonsa saattaisivat menettää työpaikkansa ja joutua taloudellisesti heikompaan asemaan. Vaikuttaa siltä, että miehet pelkäävät lastensa äidin menettävän työpaikan, äidit eivät niin-

kään pelkää lastensa isän menettävän työpaikkaansa.

Lapsettomat uskovat lasten saamisen lisäävän rahahuolia suhteessa enemmän kuin mitä lapsia saaneet itse ilmoittavat kokeneensa. Merkitseekö tämä, että lapsia hankkivat enemmän ne, joilla siihen on varaa? Vai voisiko lasten saamisen negatiivinen vaikutus omaan talouteen ja taloudelliseen mielenrauhaan olla todellisudessa pelättyä pienempi?

Lasten hankkiminen arveluttaa nykynuoria

Kyselytutkimuksessa lapsettomilta 18-45-vuotiailta kysyttiin, suunnittelevatko he lasten hankkimista jossain vaiheessa elämäänsä. Nuorimmissa ikäryhmässä, 18-24-vuotiaiden joukossa 75 % vastasi tähän myöntävästi. 25-34-vuotiaista, toistaiseksi lapsettomista vastaajista reilu puolet

kertoi suunnittelevansa lasten hankkimista jossain vaiheessa elämäänsä. Tutkimuksen perusteella naisten ja miesten välillä ei ole tilastollisesti merkitseviä eroja lasten hankkimista suunnittelevien osuuksissa, eikä myöskään eri koulutusasteiden tai tuloluokkien välillä ole merkittäviä eroja havaittavissa. Sen sijaan työttömyys on selvästi tekijä, joka vaikuttaa lasten hankintasuunnitelmiin.

Kyselyssä selvitettiin, mikä voisi estää hedelmällisessä iässä olevia lapsettomia ihmisiä hankkimasta lapsia. Tulokset kertovat, että sopivan kumppanin löytymisen ohella tärkein lasten hankkimiseen vaikuttava tekijä on vastaajien oma taloudellinen tilanne. Hyvin kuvaavaa on, että työttömistä jopa 65 % ilmoittaa, ettei suunnittele lasten hankkimista, ja heidän joukossaan taloudellinen tilanne nousee kaikkein tärkeimmäksi syyksi olla

hankkimatta lapsia. SOS-Lapsikylän toimitusjohtaja Mikaela Westergård uskoo, että työurien pätkittäisyys, töiden osa-aikaisuus ja osalla näiden lisäksi vielä huonopalkkaisuus herättävät huolta taloudellisesta pärjäämisestä, lisäävät epävarmuutta tulevaisuudesta ja heijastuvat osaltaan päätöksiin koskien perheen perustamista. Nuoret aikuiset lykkäävät tai pidättäytyvät kokonaan lasten hankinnasta, sillä heitä kalvaa epävarmuus siitä, auttaako yhteiskunta, jos omat voimavarat eivät riitäkään. Epätäyppillinen työaika ja työmuodot ovat lisääntyneet ja muuttuneet nopeammin kuin perhettä tukevat palvelut, jotka auttavat pärjäämään muuttuvissa työelämän vaatimuksissa. Koulutukseen ja työelämään pääsyä pitäisi Westergårdin mukaan helpottaa, samoin kuin tasapainoilua kodin ja työn välillä. Keinoina voisivat olla esimerkiksi tasaisemmat vanhempainvapaamahdollisuudet ja niiden jakautuminen työnantajien kesken.

Taloudellisen tilanteen ohella liki yhtä tärkeinä syinä olla hankkimatta lapsia pidetään sitä, että maailma on jo ylikansoittunut, ja toisaalta sitä, että lapset eivät sovi omaan elämäntyyliin.

Etenkin naiset listasivat vastauksissaan nämä syyt. Yle onkin hiljattain uutisoinut nuorten naisten kokemasta niin sanotusta ilmastoahdistuksesta, joka aiheuttaa surua, epätoivoa ja pelkoa, ja joka ilmenee käytännössä elämäntapamuutoksina, protesteina ja haluttomuutena hankkia lapsia.

Muu, mikä -vastauksissa 2 % vastaajista kertoi, ettei yksinkertaisesti halua

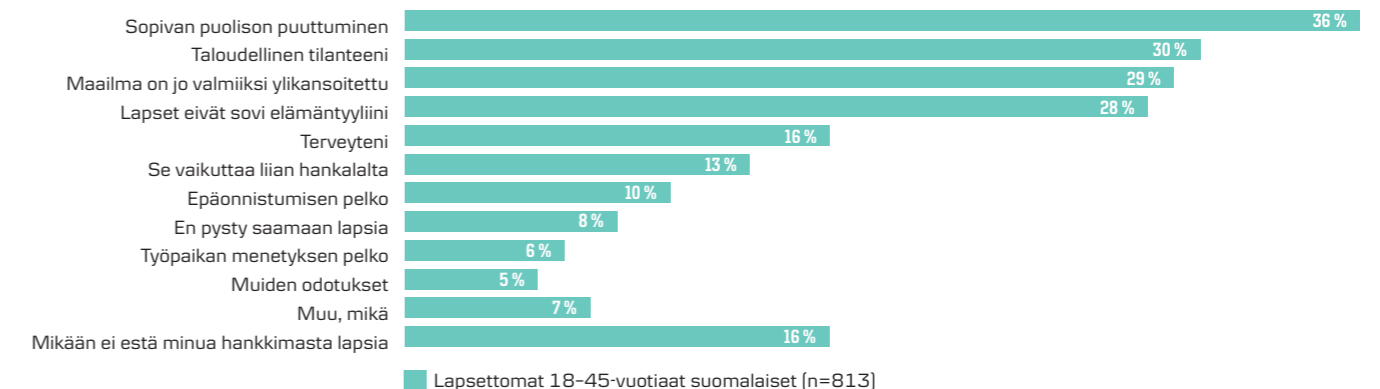
lapsia. Avoimissa kommentteissa tuotiin esiin ajatusta siitä, että lapsia ei haluta tehdä "tähän maailmaan". Kommentteissa mainittiin yhteiskunnallinen epävarmuus, Suomen ja koko maailman nykyinen tilanne, ilmasto- ja ympäristösyöt, ekologiset syyt ja ilmastonmuutos.

Työttömistä jopa 30 % kertoo, että terveys estää lasten hankkimisen. Yksinyrittäjistä 20 % kertoo samaa.

Työssä käyvistä ja opiskelijoista terveyden mainitsee syyksi huomattavasti harvempi, vain reilu kymmenesosa vastaajista. Onko tässä aiheetta huoleen? Sekä työttömät että yksinyrittäjät kärsivät kenties muita enemmän stressistä, joka tutkitusti vaikeuttaa lasten saantia.



Mikä voisi estää sinua hankkimasta lapsia? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.



Unelmana oma koti

Valtaosa suomalaisista unelmoi asuvansa itse omistamassaan asunnossa tai talossa. Pohjoismaalaisessa vertailussa käy ilmi, että kaikissa maissa valtaosa haluaa asua itse omistamassaan kodissa. Eroja on lähinnä sen osalta, onko unelmien kohteena useammin oma talo vai kerrostaloasunto. Muissa maissa selvästi suurempi osuus ihmisistä haluaa oman talon, kun taas Suomessa taloa ja asuntoa toivovien osuudet ovat likipitään samat. Oman talon haluaisi 38 %, oman asunnon puolestaan 33 %. Tässäkin kysymyksessä voidaan todeta, että ikä vaikuttaa ihmisten toiveisiin. Nuorissa ikäluokissa, aina 18-vuotiaasta 54-vuotiaaksi saakka suurempi osa haaveilee omasta talosta. Juuri ennen eläkeikää, 55–64-vuotiaana talon ja asunnon osuudet ovat yhtä suuret (33 %), ja eläkkeelle jäätyä yli 65-vuotiaana suurempi osa haluaakin jo asua mieluummin kerrostaloasunnossa.

Kyselyssä selvitettiin myös, mikä voisi estää ihmisiä toteuttamasta asumiseen liittyviä unelmiaan. Odotetusti taloudelliset syyt ovat esteenä suurimmalla osalla niistä vastaajista, jotka eivät vielä ole saavuttaneet näitä unelmia. Perhetilanne on myös merkittävä tekijä asumisunelmien toteuttamisen

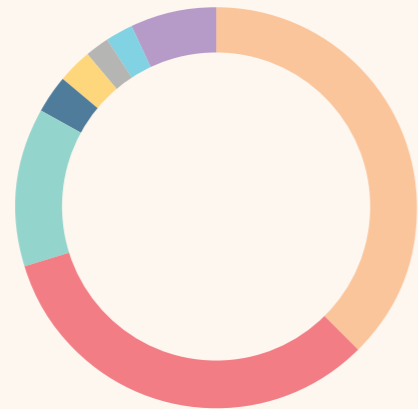
kannalta. Alaikäisten lasten vanhemmat ilmoittavat keskimäärin useammin, että perhetilanne on asumisunelmien esteenä (0–11-vuotiaiden lasten vanhemmista 15 % kokee näin). Pienten lasten päiväkodit, koulut, ystäväpiiri ja myös vanhempien

tukiverkoston läheisyys vaikuttavat varmasti osaltaan vanhempien muuttohaluihin. Käännekohta tapahtuukin lapsen saavuttaessa täysi-ikäisyyden: siinä vaiheessa enää 8 % vanhemmista kokee perhetilanteen esteeksi asumisunelmien saavuttamisessa.

Vertailu muihin Pohjoismaihin osoittaa, että Suomessa on pohjoismaalaisittain suurin osuus niitä, joita taloudelliset asiat estävät toteuttamasta asumiseen liittyviä unelmia ja pienin osuus niitä, jotka ovat tyytyväisiä nykyiseen asumismuotoonsa. Tässä yhteydessä Tanska, jossa kotitalouksien velkaantumisaste on Euroopan huipputasoa, erottautuu maana, jossa ihmiset eivät ole lainkaan huolissaan asumisjärjestelyistään. Tanskassa omistusasuminen on yleistä ja asumistaso on hyvä. Tanskassa muun muassa asutaan selvästi

Suomea ja muita Pohjoismaita väljemmin, asuinneliöitä on henkeä kohti noin kymmenen enemmän. Tämän valossa ei olekaan ihme, että Tanskasta löytyy suurin osuus ihmisiä, jotka kertovat asuvansa juuri haluamallaan tavalla.

Mikä olisi sinulle ihanneasumismuotosi?
Kaikki vastaajat (n=3000)



Omistamassani omakotitalossa	38 %
Omistusasunnossa	33 %
Vuokra-asunnossa	13 %
Useamman sukupolven jakamassa asunnossa/talossa	3 %
Vuokratuissa omakotitalossa	3 %
Yhteisasunto tai jaettu asuminen	2 %
Muu	2 %
En osaa sanoa	7 %

52 %

kertoo taloudellisen tilanteensa olevan asumisunelmiensa esteenä.





Puheenvuoro
Arman Alizad, taloudellisen mielenrauhan lähettiläs

Suomalaisilla on pohjoismaalaisittain alhaisin taloudellinen mielenrauha. Miten suomalaisten taloudellista mielenrauhaa pitäisi mielestäsi vahvistaa?

Suomessa elää keskustelemattomuuden kulttuuri aika vahvana. Kaikista asioista ei puhuta, jos ne ovat henkilökohtaisia tai tietyllä tavalla tabuja. Ja kasvojen menettämisen kulttuuri on meillä myös olemassa, ehkä niistä henkilökohtaisista teemoista hävetään puhua. Ihmiset jotenkin kokevat, että juuri talous ja raha ovat asioita, joiden mukaan itseä arvotetaan. Ja tämän takia rahasta ei varmaan haluta puhua, kun pelätään, että jollain on enemmän kuin itsellä, ja tämä aiheuttaa kokemuksen siitä, että olenko vähempiarvoinen kuin joku muu ihminen. Nämä ovat sellaisia tabuja ihmisten elämässä ja yhteiskunnassa, joista ei ole riittävästi tietoa ja joista ei riittävästi puhuta, jolloin meille syntyy ennakoasenteita ja ennakkokäsityksiä. Ja jos me pystymme näitä muureja murtamaan, voimme päästä eteenpäin.

Mikä olisi yhteiskunnassamme tärkein muutos, jolla voisimme vahvistaa suomalaisten tasavertaista mahdollisuutta taloudellisen mielenrauhan saavuttamiseen?

Kaikki isot muutokset tapahtuvat pitkälti sukupolvien yli. Muutos täytyy lähteä kotoa ja kouluista. Kotona ja kouluissa tulee puhua lapsille rahasta: kertoa mitä raha on, mikä sen arvo on, mitä se merkitsee, mistä se tulee, mitä sillä voi tehdä ja mitä hyviä sekä huonoja puolia rahassa on. Ja tehdä keskustelusta mielenkiintoinen ja mielekäs lapsille ja nuorille.

Tällöin voimme päästä möröistä ainakin osittain eroon ja saada keskusteluympäristä rennomman ja luonnollisemman. Uskon, että tämä vaikuttaisi tosi paljon taloudellisen mielenrauhan saavuttamiseen.

Suomalaisilla on unelmia, mutta myös esteitä unelmien tiellä. Kyselyn mukaan nuoret kokevat esteenä epävarmuuden ja itseluottamuksen puutteen, ruuhkavuosia elävät puolestaan ajan puutteen, ja eläkeläisillä unelmien tiellä on jo terveysongelmat. Mitä terveisiä haluaisit lähettää suomalaisille unelmoijille?

Unelmointi on äärimmäisen tärkeää, sitä pitää tehdä. Jokaisen ihmisen pitää pitää hengissä se sydämessään oleva 7-vuotias lapsi, koska se on maailmalle avoin ja utelias tyyppi, joka avaa ovet ja ikkunat ja haluaa kurkata joka paikkaan, haluaa tietää ja unelmoi. Ilman sitä innostusta ei ole myöskään sitä paloa, jota unelmien saavuttamiseksi tarvitaan. En kuitenkaan väitä, että kaikki unelmat voi saavuttaa, kun vain tekee riittävästi töitä, koska se ei pidä paikkaansa. Iso osa meidän kaikkien unelmista palaa tuhkana ilmassa, ja vain osa unelmista voi toteutua. Mutta se riittää. Ja tämä on se mielentila, joka jokaisen pitää saavuttaa, jotta pystyy ymmärtämään, että unelmat ovat tärkeitä. Pyri pitämään ne hengissä, mutta jos epäonnistut, niin se ei haittaa. Voit mennä toisen unelman perään ja saavuttaa sen. Jos yksikin unelma toteutuu, niin se varmasti avaa ovia todella monelle muulle asialle.



Unelmointi on äärimmäisen tärkeää, sitä pitää tehdä. Jokaisen ihmisen pitää pitää hengissä se sydämessään oleva 7-vuotias lapsi, koska se on maailmalle avoin ja utelias tyyppi, joka avaa ovet ja ikkunat ja haluaa kurkata joka paikkaan, haluaa tietää ja unelmoi. Ilman sitä innostusta ei ole myöskään sitä paloa, jota unelmien saavuttamiseksi tarvitaan.





Lopuksi

Suomalaiset ovat enemmän huolissaan omasta taloudellisesta tilanteestaan kuin muut pohjoismaalaiset. Osittain tähän vaikuttaa vähäisempi varallisuuden määrä, mutta osittain syyt löytyvät meidän suomalaisten korvien välistä. Suomalaiset haluavat käydä töissä ja ansaita säännöllistä tuloa, pitkä ja kapea leipä houkuttelee enemmän kuin riskien otto työelämässä. Pitäisikö suomalaisen yhteiskunnan tukea riskinottoa nykyistä enemmän? Palkansaajien tutkimuslaitoksen johtaja Elina Pylkkäsen mukaan voisimme esimerkiksi kehittää sosiaaliturvajärjestelmäämme siitä näkökulmasta, että sivutoiminen yrittäjyys olisi palkansaajille nykyistä helpompaa ja että työntekijöiden aktiivisuutta ja siirtymiä tuettaisiin nykyistä enemmän. Jos ihmisiltä vaaditaan rohkeutta ja itsevarmuutta, vastineeksi yhteiskunta voisi tarjota yksinkertaisen ja helposti ymmärrettävän järjestelmän, jossa tulokatkokset eivät estä aktiivisuutta ja yritteliäisyyttä.

Suomalaiset ovat kaiken kaikkiaan säästäväistä kansaa, joka käyttää rahansa harkitusti. Yhä useampi ilmoittaa, että säästäisi tai sijoittaisi kuukaudessa

liikenevät ylimääräiset rahat. Säästämis- ja sijoitus-kärpänen on ehkä purrut suomalaisiin. Pitää kuitenkin muistaa, että ylivarovaisuus voi olla myrkyä menestykselle, vaikka sen voisi kuvitella lisäävän taloudellista mielenrauhaa. Suomalaisilla on vielä kirittävää taloudellisen mielenrauhan tasossa muiden Pohjoismaiden rinnalla. Itseluottamusta ja uskallusta suomalaisilla olisi varaa lisätä vielä reippaasti ennen kuin mentäisiin perinteisesti kavahdetun pröystäilyn puolelle.

Toivoa tulevaisuuteen tuovat 25-34-vuotiaat nuoret aikuiset, jotka korostuivat kyselytutkimuksessa kautta linjan säästäväisinä ja sijoitusintoa puhkuvina nuorina aikuisina. He säästävät ja sijoittavat sekä itselleen että lapsilleen ja opettavat siinä sivussa myös lapsilleen taloustaitoja. Vanhempien ohella tietenkin kouluilla on tärkeä tehtävä niin taloustaitojen opettamisessa kuin erilaisten ammattipolkujen ja ansaintamallien esittämisessä. Hiljalleen asenteet yhteiskunnassa muuttuvat, myös sukupuoliroolit, vaikka ne tuntuvatkin istuvan varsin tiukassa muun muassa naisten ja miesten erilaisissa urapoluissa, kuluttamistavoissa ja taloudenpidossa.

Lue lisää suomalaisten taloudellisesta mielenrauhasta
www.danskebank.fi/taloudellinenmielenrauha



Danske Bank A/S
Suomen sivuliike
Televisiokatu 1, PL 1243
00075 DANSKE BANK
www.danskebank.fi